

राजस्व सुधार कार्ययोजना

Revenue Improvement Action Plan (RIAP)

२०८०/८१ – २०८२/८३

रामपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

वेम्हाड, पाल्पा, लुम्बिनी प्रदेश

राजस्व सुधार कार्ययोजना

Revenue Improvement Action Plan (RIAP)

२०८०/८१ – २०८२/८३

दस्तावेज/प्रतिवेदन राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा

प्रकाशक

रामपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सम्पर्क नम्बर: ०७५-४००९४५/४००४५७
इमेल :rampurmunicipality@gmail.com

सहयोगी संस्था

प्रदेश सुशासन केन्द्र, नेपालगञ्ज, लुम्बिनी प्रदेश

सहजीकरण संस्था

अलाना इण्टरनेशनल सर्भिसेज प्रा.लि.
सम्पर्क नम्बर ०१-४५४४०९९
इमेल : aalanainternational456@gmail.com.

मिति

२०८० जेष्ठ

नगर प्रमुख ज्यूको मन्तव्य

नेपालको संविधानले राज्य शक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले गर्ने गरी तीनवटै तहको कार्यजिम्मेवारी निर्धारण गरेको छ । संविधातः स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिएको कार्यजिम्मेवारी पुरा गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय तहको खर्च आवश्यकता पुरा गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध गराइने अनुदानले मात्र संभव नहुने र राज्य शक्तिको बाँडफाँड गर्दा राजस्व अधिकार समेत तहगत सरकारबीच बाँडफाँड गरिएको हुँदा संघीय वित्त व्यवस्थाका मान्यता अनुसार स्थानीय तहलाई प्राप्त कर तथा गैरकरहरूको अधिकतम परिचालन तथा आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा ऋण परिचालन सहित निजी लगानी प्रवर्द्धनमा विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

यस सन्दर्भमा स्थानीय सरकारको बढ्दो खर्च धान्नका र उनीहरूको सामर्थ्य वृद्धि गर्नका लागि पनि स्थानीय तहहरूको आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमतामा समयसापेक्ष सुधार गर्न गाउँपालिकाको लागि राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्नु अपरिहार्य महसुस गरिएको छ । यसै सन्दर्भमा संविधान तथा कानून बमोजिम नगरपालिकालाई प्रदत्त राजस्व अधिकारको परिधिभित्र रही नगरपालिकाको विद्यमान आय स्रोतहरूको समीक्षा, नगरपालिकाको दिगो र भरपर्दो वित्तीय स्रोतका सम्भावित स्रोतहरूको पहिचान, त्यस्ता स्रोतहरूको अधिकतम परिचालनका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने नीतिगत, कानूनी र व्यवस्थापकीय सुधारका उपायहरू र कार्यान्वयनको खाका तयार सहित आगामी ३ आर्थिक वर्षभित्र परिचालन गर्न सकिने वास्तविक आन्तरिक आयको प्रक्षेपण सहित रामपुर नगरपालिकाको यो राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ ।

यस नगरपालिकाको विद्यमान आन्तरिक आयको समीक्षा गर्दै दिगो र भरपर्दो राजस्वका स्रोतहरूको पहिचान, विश्लेषण एवं राजस्व प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउने मुल उद्देश्यका साथ तयार गरिएको यस राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा कार्यक्रममै सहभागि भई रचनात्मक सल्लाह सुझाव एवं उल्लेखनीय सहयोग गर्नुहुने राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरू, नगरपालिकाका वडा अध्यक्ष तथा नगर कार्यपालिका सदस्यहरू, सभासद सदस्यहरू एवं कर्मचारीवर्ग प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । साथै यस कार्यमा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्नुहुने अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेज प्रा.लि.काठमाडौं तथा वित्तीय सहयोगको लागि लुम्बिनी प्रदेश सरकार, प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंजको अमूल्य योगदानको कदर गर्दै सवैमा कृतज्ञता व्यक्त गर्दै आगामी दिनहरूमा यस्तै प्रकारका सहयोगहरूको अपेक्षा राखेको छु ।

रमन बहादुर थापा

नगर प्रमुख रामपुर नगरपालिका, पाल्पा
लुम्बिनी प्रदेश
नेपाल

उप प्रमुखज्यूको मन्तव्य

स्थानीय तहको लागि केन्द्र र प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध हुने अनुदानहरू र विषयगत संस्था तथा कार्यक्रमगत सशर्त सहयोगबाट यथोचित मात्रामा स्थानीय आवश्यकता परिपूर्ति हुन नसकिरहेको सन्दर्भमा यस **रामपुर नगरपालिका**को राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यबाट एकातिर यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय स्रोत अभिवृद्धि हुने सम्भावनाहरूको उजागर भएको छ, भने आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि एवं राजस्व प्रशासनको प्रभावकारीता, क्षमता विकासका लागि आगामी ३ वर्षका लागि राजश्व नीति, रणनीति एवं कार्यक्रमहरू पहिचान भएको छ । यस राजश्व सुधार योजना तर्जुमाको क्रममा सहभागितात्मक तथा सामुहिक छलफलबाट पहिचान भएका राजस्वका सम्भावित स्रोतहरूको परिचालनबाट स्थानीय जनचाहना अनुरूपका विकास कार्यलाई अगाडि बढाउन थप श्रोत परिचालन गर्न सकिने आत्मविश्वास बढेको छ । कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरे अनुसारको राजश्व नीति तर्जुमा, कार्यक्रम विकास तथा लगानी, संगठनात्मक संरचनामा सुधार, दक्ष र प्रविधिमैत्री जनशक्तिको व्यवस्थापन, क्षमता अभिवृद्धि प्रविधिको अधिकतम उपयोग, राजश्व पारदर्शिता, सूचना सम्प्रेषण, नियमित अनुगमन तथा समिक्षा र पुर्नयोजना तर्जुमा जस्ता कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा गाउँपालिकालाई सवैको साथ र सहयोग रहने विश्वास लिएको छु ।

यस कार्यमा सहभागि भई आफ्नो अमूल्य सहयोग, सल्लाह सुझाव दिनु हुने यस नगरपालिकाका राजनीतिक दलका प्रतिनिधि लगायत नगरपालिकाका परिवार सवैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । कार्यक्रमलाई सहभागितात्मक र सामुहिक छलफलबाट संचालन गरी राजस्व सुधारका लागि विविध पक्षहरू पहिचानमा सहजीकरण गरी सहयोग गर्नुहुने परामर्शदाता संस्था **अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेज प्रा.लि.काठमाडौं** र वित्तीय सहयोगको लागि **लुम्बिनीप्रदेश सरकार, प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, नेपालगंज** प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

वाल कुमारी थापा

उप प्रमुख

रामपुर नगरपालिका, रामपुर, पाल्पा

लुम्बिनी प्रदेश

नेपाल

दुई शब्द

रामपुर नगरपालिकाको सभाबाट बजेट, योजना, नीति तथा कार्यक्रम पारित गरी पालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यबाट एकातिर यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय स्रोत अभिवृद्धि हुने सम्भावनाहरूको उजागर भएको छ भने आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि एवं राजस्व प्रशासनको प्रभावकारीता, क्षमता विकासका लागि आगामी ३ वर्षका लागि राजश्व नीति, रणनीति एवं कार्यक्रमहरू पहिचान भएको छ। यस पालिकाको विकास र सम्बृद्धिका लागि पहिचान गरीएका प्राथमिकताहरू, किटान भएका कार्यक्रमहरू तथा योजनाहरू विनियोजन भएको बजेटको प्रभावकारीता स्थानीय स्तरमा त्यतिबेला मात्र देखिन जान्छ, जति बेला यी सबै कार्यक्रमहरूमा प्रत्यक्ष लाभान्वित सरोकारवाला जनताको स्व:स्फूर्त रूपमा अधिकतम जनसहभागिता, साभेदारी प्राप्त हुने गरी प्रभावकारी हुन जानेछन् । यो राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यबाट पालिकालाई अत्यन्त खुला हृदयका साथ सौहार्दपूर्ण सहयोग गर्नुहुने आदरणीय अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सम्पूर्ण निर्वाचित जनप्रतिनिधिज्यूहरू, लक्ष्य, योजना र नीति कार्यक्रमप्रति ऐक्यबद्धता प्रदर्शन गर्नुहुने सबै राजनीतिक दलका नेतृत्ववर्गहरू, विषयगत दक्षता ज्ञान सहित रायसुभाष, सल्लाह प्रदान गर्नुहुने विषयगत कार्यालयका प्रमुख एवं राष्ट्रसेवकहरू राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमामा खट्ने सबै वडाका सचिव र कर्मचारी साथीहरू प्रति धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै यस राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको छलफल कार्यक्रममा उपस्थित भई गहन राय सुभाष सल्लाह दिनुहुने विभिन्न क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका विज्ञ व्यक्तित्वहरू र योजना तयार पार्ने सेवा प्रदायक लगायत टिमका सम्पूर्ण सदस्यहरू लाई विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

लेखनाथ न्यौपाने
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत,
रामपुर नगरपालिका
पाल्पा, नेपाल

विषय सूची

क्र.सं.	शिर्षक	पेज नम्बर
1.	परिच्छेद - एक : परिचय	7
1.1.	पृष्ठभूमि	7
1.2.	आवश्यकता	7
1.3.	उद्देश्य	8
1.4.	विधि तथा प्रक्रिया	8
1.5.	सीमा	11
2.	परिच्छेद - दुई : पालिकाको परिचय	11
2.1.	भौगोलिक अवस्थिति	11
2.2.	राजनीतिक र प्रशासनिक विभाजन	11
2.3.	जनसांख्यिक विवरण	11
2.4.	मानव संसाधनको अवस्था	12
2.5.	भौतिक सम्पत्तिको अवस्था	12
3.	परिच्छेद - तीन : राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता	13
3.1.	संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था	13
3.2.	राजस्व सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना	15
3.3.	कर राजस्व	19
3.4.	गैरकर राजस्व	19
4.	परिच्छेद -चार : राजस्व सङ्कलन तथा संस्थागत क्षमता	20
4.1.	राजस्व परिचालन नीति	21
4.2.	संस्थागत क्षमता	21
4.3.	आन्तरिक आय	23
4.4.	सम्भावना तथा चुनौतिहरू	24
5.	परिच्छेद - पाँच : राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा	25
5.1.	कर राजस्व सुधार योजना तर्जुमा	25
5.2.	गैरकर राजस्व सुधार योजना तर्जुमा	27
5.3.	राजस्व प्रशासन सुधार योजना तर्जुमा	30
6.	परिच्छेद - छ : राजस्व प्रक्षेपण	32
6.1.	प्रक्षेपणको आधार	32
6.2.	त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण	33
7.	परिच्छेद - सात : कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	36
7.1.	कार्ययोजना कार्यान्वयन	36

१.२.	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	३६
	अनुसूचीहरु	

तालिका तथा ग्राफचित्र

क्र.सं.	शिर्षक	पेज नम्बर
1.	नगरपालिकाको नक्सा	11
2.	नगरपालिकाको जनसाँख्यिक विवरण	11
3.	स्थानीय तहको संवैधानिक अधिकार क्षेत्र	13
4.	वित्तीय अधिकार क्षेत्र : कर तथा गैरकर	14
5.	सम्पत्ति कर : प्राप्त हुन सक्ने अनुमान	16
6.	घर बहाल कर	17
7.	कर राजस्व परिचालनको अवस्था	19
8.	गैरकर राजस्व परिचालनको अवस्था	20
9.	संगठनात्मक संरचना	22
10.	आन्तरिक आय विवरण	23
11.	नगरपालिकाको वस्तु स्थिति विश्लेषण	23
12.	कर राजस्व सुधार कार्ययोजना	26
13.	गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना	28
14.	राजस्व प्रशासन सुधार कार्ययोजना	31
15.	राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरू	32
16.	त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : आन्तरिक आय	33
17.	त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : वाह्य श्रोत	34
18.	त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : आन्तरिक र वाह्य	35

परिच्छेद - एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

रामपुर नगरपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ देखि २०८२/८३ का लागि तर्जुमा भएको छ । आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि तयार पारिएको यो कार्ययोजना राजस्व सुधार कार्ययोजना दिग्दर्शन २०७६ ले निर्धारण गरेको ढाँचा, विधि, प्रक्रियालाई आधार मानिएको छ । मुलतः नेपाल संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहका लागि व्यवस्था गरेको वित्तीय अधिकारलाई र सोका आधारमा त्रिवर्षीय कार्ययोजना तयार पारिएको छ । कार्ययोजना तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको वित्तीय नीति कार्यक्रम, लक्ष्य एवं उद्देश्यलाई मध्य नजर राख्दै पालिकाको आफ्नै आर्थिक ऐन र वित्तीय नीति कार्यक्रमलाई आधार मानिएको छ । यसैगरी संघीय अवधारणा, वित्तीय विकेन्द्रीकरण, वित्तीय सुशासन, प्रगतिशील कर प्रणाली जस्ता पक्षहरूलाई आत्मसाथ गर्दै राजस्वका क्षेत्र तथा दायराहरूलाई फराकिलो पाउँदै न्यून कर दररेटमा जोड दिइएको छ । राजस्व प्रशासनलाई प्रभावकारी पाउँदै छिटो प्रतिफल अर्थात पूँजी अभिवृद्धि हुने क्षेत्रहरूमा राजस्व परिचालन गर्ने नीति समेत पालिकाले अङ्गीकार गरेको छ ।

समग्र वित्तीय तथा राजस्व अवस्था सम्बन्धमा प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कहरूको वस्तुनिष्ठ अध्ययन, विश्लेषणको आधारमा पालिकाको राजस्व क्षेत्रका लागि लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति एवं कार्यक्रम सहित तयार गरिएको त्रिवर्षीय राजस्व सुधार कार्ययोजना (२०८०/८१-२०८२/८३) पालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि एक महत्वपूर्ण र मार्गदर्शक दस्तावेज हुने विश्वास गरिएको छ । रामपुर नगरपालिकाले यसलाई कमशः कार्यान्वयनमा ल्याउने प्रतिवद्धता समेत जाहेर भएको छ ।

१.२ आवश्यकता

क) वढ्दो जनआकांक्षालाईसम्बोधन र परिपूर्ति गर्ने :

स्थानीय तहका सरकार तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई एकातिर चुनावमा गरिएका प्रतिवद्धताहरू पूरा गर्नुपर्ने छ भने अर्कोतर्फ नागरिकमा वढ्दो आवश्यकता, इच्छा र आकांक्षाहरूलाईसम्बोधन गर्नुपर्ने बाध्यता छ । न्यूनतम भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधारहरूको उपलब्धताका कारण जनजीवन असहज एवं कष्टपूर्ण रहेको सन्दर्भमा जनचाहना अभिवृद्धि हुनु स्वभाविकै मान्न पनि सकिन्छ । साथै आर्थिक, सामाजिक समृद्धि, गरिवी न्यूनीकरण, पछ्यौटेपन एवं स्थानीय साधन श्रोतहरूको व्यवसायीकरणका लागि पनि जनप्रतिनिधिहरूमा ठूलो दबाव सिर्जना भएको छ । जनताको सवैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय तह भएकाले पनि जनताको विश्वास, भरोसा यसप्रति अधिक छ । तापनि विद्यमान अवस्थामा सीमित श्रोत साधनवाट उपरोक्त जनचाहनाहरू सहजै पूरा गर्न सक्ने सामर्थ्यता स्थानीय तहसंग सीमित छ र जनताका अधिक अपेक्षाहरू पूरा गर्न दिगो र भरपर्दो राजस्व श्रोतको अपरिहार्यभएको छ ।

ख) संवैधानिक एवं कानूनी अधिकारको उपयोग गर्ने :

नेपालको राज्य संरचना मुलतः तीन तहको हुने व्यवस्था गरिएको छ र सोही अनुसार राज्यशक्तिको पनि बाँडफाँड भएको छ । राज्यशक्ति उपयोगका लागि तीनै तहका सरकारहरू आफैमा आर्थिक प्राविधिक सवै पक्षहरूमा मजबुत, सक्षम र सवल हुनुपर्ने व्यवस्था नेपालको संविधान २०७२ ले गरेको छ । परम्परागत ढङ्गवाट परिचालित हुँदै आएका स्थानीय तहमा व्यापक परिवर्तनको खाँचो छ र क्रमिक रूपमा चुस्त प्रभावकारी र सवल स्थानीय सरकारको रूपमा विकास हुनुपर्ने भएको छ । संघ र प्रदेशवाट निकास हुने अनुदानको आधारमा वार्षिक बजेट तर्जुमा र नीति कार्यक्रम सञ्चालन हुँदै आएका स्थानीय तहहरूले अवउप्राप्त सोको विपरित खर्चमा आधारित बजेट, श्रोतहरूको पहिचान र परिचालन गर्नुपर्ने भएको छ । यसै सिलसिलामा नेपालको संविधान २०७२, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत वित्त आयोग ऐन २०७४ वाट स्थानीय तहको

वित्तीय अधिकार क्षेत्रहरु निर्धारण र त्यसको उपयोगको व्यवस्था गरिएको छ । सोहीमा आधारित भई स्थानीय तहले राजस्व परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

ग) स्थानीय साधन श्रोतबाट राजस्व अभिवृद्धि गर्ने :

विकास निर्माणमा तिव्रता र स्थानीय सरकारको प्रभावकारीताका लागि राजस्व अभिवृद्धि गर्नुपर्ने अपरिहार्य छ । यससंग जनआकांक्षा र विकास निर्माण समेत जोडिएकोले राजस्व अभिवृद्धि एक अनिवार्य शर्त जस्तै छ । स्थानीय तह आफैँ सरकार भएकाले सरकार परिचालनका लागि पनि राजस्व अभिवृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता अरु जरुरी छ । नेपालको संविधान र कानूनहरुले स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्र निर्दिष्ट गरिदिएकाले सोही परिधिभित्र रही दिगो रूपमा राजस्व सङ्कलन र परिचालनका क्षेत्रहरु पहिचान गर्नुपर्ने अभिभारा पनि स्थानीय तहकै हो । यस सन्दर्भमा राजस्व सङ्कलनका लागि व्यवसाय कर, सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क, दण्ड जरिवना आदिको व्यवस्था कानूनमा छ । यसका अलवा राजस्व अभिवृद्धि तथा पूँजी निर्माण हुन सक्ने क्षेत्रहरु पहिचान गर्दै लगानी गरी श्रोतहरुको सदुपयोग गरी राजस्व अभिवृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ ।

घ) राजस्व अभिवृद्धिका रणनीतिक कार्यक्रम तर्जुमा तथा आय प्रक्षेपण हुने :

स्थानीय तहको राजस्व सङ्कलन, प्रशासनिक संयन्त्र, राजस्वका श्रोतहरुको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गरी राजस्व अभिवृद्धिका लागि मध्यकालीन रणनीति, वार्षिक कार्यक्रम एवं सोका आधारमा आगामी वर्षहरुमा हुने आयको प्रक्षेपण समेत गरिने भएकाले एक निश्चित अवधि भित्र आर्जन हुन सक्ने राजस्वको विस्तृत खाका तयार हुनेछ । यसका लागि स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरु, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, पालिकाका पदाधिकारीहरु एवं सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामा तयार हुने भएकोले स्थानीयहरुकै आफ्नै अपनत्व सिर्जना गरी र कार्यपालिकाको नेतृत्वमा तयारी कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन ल्याउनेछ ।

१.३ उद्देश्य

रामपुर नगरपालिकाको विद्यमान आन्तरिक आयको समीक्षा गर्दै राजस्व अभिवृद्धिका लागि दिगो र भरपर्दो श्रोतहरु पहिचान, विश्लेषण र राजस्व प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन वित्तीय नीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा गर्नु यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसका साथै राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका अन्य सहायक उद्देश्यहरु निम्न अनुसार छ ।

- क) राजस्व सुधारका सम्बन्धमा नेपाल संविधान एवं विभिन्न ऐन, नियमहरुमा व्यवस्था भएका वित्तीय अधिकार, कार्यक्षेत्र एवं राजस्व सुधारको आवश्यकता र महत्वका वारेमा पालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने
- ख) पालिकाको विद्यमान राजस्व नीति, कार्यक्रम, आर्थिक ऐन, करको दररेट, राजस्व सङ्कलन, संगठनात्मक संरचना, आय श्रोतहरुको सम्भावना र यथार्थ सङ्कलनको फरक पहिचान, समीक्षा, विश्लेषण गर्ने
- ग) आन्तरिक श्रोतहरुको अवस्था विश्लेषण गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना सहित आगामी तीन वर्षका लागि आय प्रक्षेपण गर्ने
- घ) आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धिका लागि नगरपालिकाको वित्तीय रणनीति एवं कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

१.४ विधि तथा प्रक्रिया

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागि निम्नानुसारका विधि र प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरिएको थियो ।

- क) पहिलो चरण : सन्दर्भ सामग्रीहरुको अध्ययन

अध्ययन कार्यको पहिलो चरणमा स्थानीय तहको वित्तीय क्षेत्रसंग सम्बन्धित सन्दर्भ सामग्रीहरूको सङ्कलन तथा पुनरावलोकन गरिएको थियो । यसैक्रममा सङ्कलित एवं अध्ययन तथा पुनरावलोकन गरिएका मुख्य सामग्रीहरूमा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४, एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या २०७४ रहेका थिए । त्यसैगरी लुम्बिनी प्रदेश तहवाट निर्मित मुख्य ऐन कानूनहरूमा आर्थिक ऐन, सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन, औद्योगिक व्यवसाय ऐन, कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी कर र वित्तीय व्यवस्थापन ऐन र मनोरन्जन, विज्ञापन र पर्यटन नियमावली लगायतका ऐन कानूनहरू अध्ययन गरिएको थियो भने पालिकाको वस्तुगत विवरण (पार्श्वचित्र), पालिकाको नीति कार्यक्रम, बजेट, पालिकाको आर्थिक ऐन आदि रहेका थिए ।

आठौँ	कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
सातौँ	अन्तिम प्रतिवेदन स्वीकृती र प्रकाशन
छैटौँ	मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी
पाँचौँ	राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारी तथा राजस्व प्रक्षेपण
चौथो	सूचना संकलन तथा विश्लेषण
तेश्रो	अभिमुखीकरण तथा राजस्व सुधार योजना तर्जुमा कार्यशाला
दोश्रो	प्रश्नावली तथा फारम विकास
पहिलो	सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययन
राजस्व सुधार कार्ययोजना	

ख) दोश्रो चरण : प्रश्नावली तथा फारम विकास

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागि प्रारम्भिक एवं दोश्रो तहवाट सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि फारम तथा प्रश्नावलीहरू विकास गरिएको थियो । फारममा करदाता, सरोकारवाला एवं पालिकाको राजस्वसंग सम्बन्धित विविध पक्षहरू समेटिएको छ । यसरी तयार पारिएको फारमको नमूना यसै प्रतिवेदनको अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

ग) तेश्रो चरण : अभिमुखीकरण तथा राजस्व सुधार योजना तर्जुमा कार्यशाला

राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको सिलसिलामा नगरपालिकामा दुई दिने अभिमुखीकरण तथा कार्यशाला कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । कार्यक्रममा नगरपालिकाका नगरप्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरू, पालिकाका पदाधिकारी एवं सदस्यहरू, राजस्व परामर्श समितिका सदस्य लगायत शाखा प्रमुखहरू एवं अन्य कर्मचारीहरूको सहभागितामा रहेको थियो । कार्यक्रममा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी विधि, प्रक्रिया, नगरपालिकाको राजस्वको दररेट, शुल्क, दस्तुरका वारेमा प्रस्तुति भएको थियो भने स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्रहरू, पालिकाले अभ्यासमा ल्याएका राजस्वहरू एवं राजस्व प्रशासन सम्बन्धी विषयमा पनि प्रस्तुतीकरण भई व्यापक छलफल भएको थियो । यसरी आयोजित कार्यशाला गोष्ठी विशेष गरी निम्न चार क्षेत्रमा केन्द्रीत रहेको थियो ।

- ◆ शिर्षकगत राजस्वका दररेट, दायर तथा प्रक्षेपण
- ◆ कर राजस्व सुधार योजना
- ◆ गैरकर राजस्व सुधार योजना
- ◆ राजस्व प्रशासन विशेषगरी अभिलेखीकरण, सङ्कलन, संगठनात्मक संरचना र समन्वय

अभिमुखीकरणको क्रममा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यलाई संयोजन गर्न लेखा शाखा प्रमुखको संयोजनकत्वमा प्रशासकीय अधिकृत, शिक्षा अधिकृत, पशुचिकित्सक, योजना अधिकृत, इन्जिनियर, सूचना प्रविधि अधिकृत राजस्व इकाई प्रमुख समेत रहेको राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा कार्यदल समेत गठन गरिएको थियो ।

घ) चौथो चरण : सूचना सङ्कलन तथा विश्लेषण

अध्ययनका लागि नगरपालिकाका शाखाहरू, सरोकारवाला पक्षहरूसँग समन्वय गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाका लागि आवश्यक सूचनाहरू सङ्कलन गरिएको थियो । यसका साथसाथै नगरपालिकाका प्रकाशनहरू वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम पुस्तिका, आर्थिक ऐन, राजस्व सम्बन्धी कानूनहरू, प्रगति विवरण लगायतका अध्ययन प्रतिवेदनहरूवाट तथ्याङ्क सङ्कलन भएको थियो । तथ्याङ्कहरू मूलतः निम्न क्षेत्रमा केन्द्रीत भई सङ्कलन भएको थियो ।

- ◆ राजस्व प्रशासनको वर्तमान अवस्था
- ◆ राजस्व परिचालनका लागि अवलम्बन गरिएका नीतिगत व्यवस्थाहरु
- ◆ विगत वर्षहरुमा सङ्कलन भएको राजस्व सम्बन्धी यथार्थ विवरणहरु
- ◆ राजस्व सङ्कलन हुनसक्ने सम्भावित नयाँ क्षेत्रहरु

ड) पाँचौं चरण : राजस्व सुधार कार्ययोजना तयारी तथा राजस्व प्रक्षेपण

कार्ययोजना तर्जुमा कार्यशालाबाट प्राप्त मस्यौदालाई थप छलफल, सुझावका आधारमा परिष्कृत गर्दै आवश्यक परिमार्जन गरिएको थियो । त्यसैगरी विगत वर्षहरुको यथार्थ आय विवरणका आधारमा आगामी ३ वर्षका लागि बजेट प्रक्षेपण गरिएको थियो । प्रक्षेपणको क्रममा राजस्व सम्भाव्यताका आधारमा नयाँ क्षेत्रहरुको समेत राजस्व प्रक्षेपण भएको थियो । प्रक्षेपण गर्दा मुलत विद्यमान अवस्थामा प्राप्त भएको राजस्व, दायरा विस्तारको अवस्था, विगतको भएको राजस्व वृद्धिदर, अनुमान एवं विभिन्न पक्षहरूसंग भएको संभौतालाई आधार मानिएको थियो ।

च) छैटौं चरण : मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

राजस्वको विद्यमान अवस्था, सम्भावनाहरुको विश्लेषण, राजस्व सुधारका क्षेत्रहरुको पहिचान गर्दै राजस्व अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरु सहित कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना सहितको मस्यौदा प्रतिवेदन लेखन कार्य भएको थियो । मस्यौदा प्रतिवेदनमा प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरुलाई तथ्याङ्कीय औजारहरु तथा विधि तथा सूत्रहरुको प्रयोग गरी विश्लेषण गरी तयार पारिएको थियो । विश्लेषण भएका तथ्यहरुलाई तालिका, ग्राफचित्र जस्ता विधिहरुबाट प्रस्तुत गर्दै राजस्व सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार पार्दै नगरपालिका समक्ष पेश गरिएको थियो ।

छ) अन्तिम प्रतिवेदन स्वीकृती र प्रकाशन

मस्यौदा प्रतिवेदनवारे नगरपालिका एव सरोकारवाला सम्बन्धित सबै पक्षहरुको सुझावहरु सङ्कलन, मस्यौदा प्रतिवेदनमा छुटेका पक्षहरु थप्दै, तथ्याङ्कीय कमि कमजोरीहरु सच्याउदै प्रतिवेदनलाई आवश्यक परिमार्जन गरी राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमाको अन्तिम प्रतिवेदन तयार पारिएको थियो ।

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन विभिन्न ७ परिच्छेदमा विभाजन गरिएको छ । पहिलो परिच्छेदमा परिचय रहेको छ । यसमा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने क्रममा अवलम्बन गरिएका विधि, प्रक्रिया, उद्देश्य एवं राजस्व सुधार कार्ययोजनाको औचित्य वारे उल्लेख गरिएको छ भने परिच्छेद २ मा पालिकाको वस्तुस्थिति संक्षिप्त रूपमा खासगरी पालिकाको भौगोलिक अवस्थितिका वारेमा उल्लेख गरिएको छ भने परिच्छेद ३ मा राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यताका वारेमा उल्लेख गरिएको छ । राजस्व सङ्कलन तथा संस्थागत क्षमता विकासका वारेमा नीतिगत पक्षहरु परिच्छेद ४ मा उल्लेख भएको छ भने परिच्छेद ५ मा राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा भएको छ । यस अन्तर्गत कर राजस्व सुधार, गैरकर राजस्व सुधार र राजस्व प्रशासन सुधार योजना तर्जुमा गरिएको छ । पालिकाको राजस्व प्रक्षेपण परिच्छेद ६ मा उल्लेख भएको छ भने परिच्छेद ७ मा अनुगमन र मूल्याङ्कन वारे उल्लेख भएको छ ।

१.५ सीमा

राजस्व सुधार कार्ययोजनाको क्षेत्र व्यापक भएता पनि सीमित श्रोत साधन, विगतका वर्षहरुका सूचनाहरुको अभाव, सीमित समयका कारण यस अध्ययनका सीमाहरू देहाय अनुसारका छन् :

- क) प्रतिवेदन मूलत कार्यालयको अभिलेख, दस्तावेज प्रतिवेदन तथा द्वितीय श्रोतहरुबाट प्राप्त तथ्याङ्क तथा सूचनाहरुको आधारमा तयार पारिएको छ ।
- ख) पालिकाको आन्तरिक आय तथा श्रोतको पहिचान गर्ने उद्देश्यका लागि तयार पारिएको तथ्याङ्क सङ्कलन फारम अनुसार प्राप्त तथ्याङ्कहरु विभिन्न कार्यालयहरुको अभिलेख तथा स्थलगत अध्ययनबाट सङ्कलन गरिएको छ ।

रामपुर नगरपालिकामा १० वटा वडाहरूको व्यवस्था गरिएको छ । प्रतिनिधि सभा निर्वाचन अनुसार रामपुर नगरपालिका निर्वाचन क्षेत्र नम्बर १ र प्रदेशसभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि कायम गरिएको निर्वाचन क्षेत्र अनुसार यो क्षेत्र निर्वाचन नम्बर १ मा पर्दछ । नगरपालिकाको केन्द्र वेम्भाड बजारमा रहेको छ । माछा आकारको यस नगरपालिकाको पूर्व-पश्चिम लम्वाई २४.५ किमि र उत्तर-दक्षिणको चौडाइ करीव ८.५ किमि सम्म फैलिएको छ ।

८	१८१	३७८२	१५.८८	
९	५५०	२०३३	१२.३३	
१०	११९३	४४९०	१७.९६	
जम्मा	११३६३	४०८८३	१२३.३४	१.३८

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.३ जनसांख्यिक विवरण

वि.सं. २०७८ मा गरिएको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार रामपुर नगरपालिकाको कूल जनसंख्या ४०८८३ रहेको छ । जसमा महिलाको संख्या २२३८६ र पुरुषको १८४९७ जनसंख्या रहेको देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार नगरपालिका को जनसंख्या वृद्धिदर करीव १.३८ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । त्यसैगरी कूल घरधुरी संख्या ११३६३ रहेको छ भने घरधुरी साइज ३.६० रहेको देखिन्छ । क्षेत्रफलको आधारमा सबैभन्दा ठूलो वडाहरूमा क्रमशः वडा नम्बर १०, १, ३ रहेको पाइन्छ भने जनसंख्याको हिसावले सबैभन्दा बढी जनसंख्या रहेको वडाहरूमा वडा नम्बर ५, ४ र ६ हुन ।

२.४ मानव संसाधनको अवस्था

नगरपालिकामा प्रशासन शाखा, कृषि शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, स्वास्थ्य शाखा, आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा, पञ्जीकरण तथा प्रशासन शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, शिक्षा शाखा, सूचना तथा प्रविधि शाखा, रोजगार सेवा केन्द्र, पुननिर्माण (भूकम्प), महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा र पशुसेवा शाखाहरू क्रियाशील छन् । त्यसैगरी आयुर्वेद, उद्यम विकास, तथ्याङ्क पनि पालिका क्षेत्रभित्र क्रियाशील शाखाहरूमा पर्दछ । नगरपालिकामा कूल १४६ जना कर्मचारीहरू विभिन्न पद तथा जिम्मेवारीमा कार्यरत रहेको पाइन्छ । सो मध्ये ९७ जना कार्यरत कर्मचारीहरू करार छन् । फोहोर सङ्कलन, सवारी चालक, नगर प्रहरी, कार्यालय सहयोगी लगायत उद्यम विकास, सूचना तथा सञ्चार, रोजगार केन्द्र, तथ्याङ्क, आयुर्वेद, प्राविधिक, स्वास्थ्य, कृषि एवं प्रशासन शाखाका केही कर्मचारीहरू पनि करारमा कार्यरत छन् ।

नगरपालिकाको संगठनात्मक संरचना अन्तर्गत नगरसभा प्रति जवाफदेहि हुने गरी विधान समिति, लेखा समिति सुशासन समिति गठन गरिएको छ भने नगर कार्यपालिका अन्तर्गत आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिहरू गठन गरिएको छ । त्यसैगरी न्यायिक समिति, राजस्व परामर्श समिति, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिहरू पनि क्रियाशील रहेको पाइन्छ ।

२.५ भौतिक सम्पत्तिको अवस्था

नगरपालिका अभिलेख अनुसार कार्यालयमा सवारी साधन, मोटरसाइकल, स्कुटरहरू छन् ।

त्यसैगरी कार्यालय भवनहरू पनि विभिन्न क्षेत्रमा रहेको पाइन्छ । नगर कार्यपालिकाको आफ्नै सुविधा सम्पन्न कार्यालय भवन निर्माण भई सेवाप्रवाह सुचारु भइसकेको छ । वडा कार्यालय अन्तर्गत सबै वडाहरूको आफ्नै निजी भवनहरू निर्माण गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ ।

परिच्छेद - तीन : राजस्व अधिकार तथा आय सम्भाव्यता

३.१ राजस्व अधिकार

क) संवैधानिक अधिकार

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ५७ मा राज्यशक्तिको बाँडफाँड सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । राज्य शक्ति बाँडफाँड संविधानको अनुसूची ५ वमोजिम संघलाई, अनुसूची ६ वमोजिम प्रदेशलाई र अनुसूची ८ वमोजिम स्थानीय तहलाई हुने व्यवस्था भएको छ । त्यसैगरी अनुसूची ७ मा संघ र प्रदेशको साभा अधिकारका र अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साभा अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । यसरी व्यवस्था गरिएका अधिकारहरू प्रयोगका लागि सम्बन्धित सरकारहरूले आ-आफ्नो कानूनहरू बनाउनु पर्ने हुन्छ । नेपालको संविधान २०७२ को धारा ६० मा राजस्व स्रोतको बाँडफाँडको व्यवस्था गरिएको छ । यसअनुसार तीनै तहका सरकारले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा कर लगाउन र राजस्व सङ्कलन गर्न सक्ने व्यवस्था भएको छ । मुलतः तीनैतहका सरकारलाई एकल अधिकार र साभा अधिकार गरी दुई प्रकारका अधिकार निर्धारण गरिएको छ । कर लगाउने तथा राजस्व सङ्कलन गर्ने सन्दर्भमा स्थानीय तहका लागि नेपालको संविधान अनुसूची ८ को अनुक्रम ४ मा उल्लेख गरिएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण यसैसाथ तालिकामा उल्लेख गरिएको छ । सो अनुसार स्थानीय तहले सम्पत्ति कर, घरवहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर तथा मालपोत, दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर र मालपोत सङ्कलन गर्न सक्ने छ, भने प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी र पर्यटन शुल्कलाई साभा अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ ।

तालिका नम्बर : ३ स्थानीय तहको संवैधानिक अधिकार क्षेत्र	
स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र अनुसूची ८ को अनुक्रम ४ वमोजिम एकल अधिकार	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अनुसूची ९ को अनुक्रम ६ वमोजिमसाभा अधिकार
<ul style="list-style-type: none"> ◆ सम्पत्ति कर ◆ घर वहाल कर ◆ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क ◆ सवारी साधन कर ◆ सेवा शुल्क दस्तुर ◆ पर्यटन शुल्क ◆ विज्ञापन कर ◆ व्यवसाय कर ◆ भूमिकर (मालपोत) ◆ दण्ड जरिवाना, ◆ मनोरञ्जन कर ◆ मालपोत संकलन 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ सेवा शुल्क ◆ दस्तुर ◆ दण्ड जरिवाना ◆ प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त रोयल्टी ◆ पर्यटन शुल्क
श्रोत : नेपालको संविधान २०७२	

ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ९ मा नगरपालिका तथा नगरपाेरिकाको वित्तीय अधिकार क्षेत्र उल्लेख भएको छ । सो परिच्छेदको दफा ५४ देखि ६४ सम्म वित्तीय अधिकार सम्बन्धी विविध पक्षहरू व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार दफा ५४ मा कानून नवाइ कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाइने व्यवस्था भएको छ, भने दफा ५५ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा करको व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी दफा ५६ मा भूमिकर तथा मालपोत, दफा ५७ मा घरजग्गा वहाल कर, दफा ५८ मा व्यवसाय कर, दफा ५९ मा वहाल वित्तीय शुल्क, दफा ६० मा पार्किङ शुल्क, दफा ६१ मा जटीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर, दफा ६२ मा सेवा शुल्कको व्यवस्था गरिएको छ, भने दफा ६३ मा कर, शुल्क वा दस्तुर कुटनीतिक नियोग एवं कुटनीतिज्ञ र वैदेशिक ऋण एवं सहायतावाट सञ्चालन परियोजनाका पैठारी भएका मालसामानमा लगाउन नपाउने व्यवस्था छ । दफा ६४ मा प्रदेश र नगरपालिका वा नगरपालिकाको दोहोरो अधिकार क्षेत्रभित्र कर निर्धारण, सङ्कलन र बाँडफाँडको व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार स्थानीय तहले टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र इरिक्सा जस्ता सवारी करको दर निर्धारण सङ्कलन गर्ने अधिकार स्थानीय तहमा राखिएको छ भने उपरोक्त वाहेकका सवारी साधनमा करदर निर्धारण र सङ्कलन गर्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिइएको छ । त्यसैगरी घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क र मनोरञ्जन करको दर निर्धारण प्रदेश सरकारवाट र सङ्कलन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिइएको छ भने विज्ञापन कर दर निर्धारण र सङ्कलन गर्ने अधिकार स्थानीय तहलाई दिइएको छ । प्राकृतिक स्रोत कर खासगरी दुङ्गा, गिटी, बालुवा, चुनदुङ्गा, खरीदुङ्गा, अभ्रख र दहत्तर

वहत्तरको करदर निर्धारण प्रदेश सरकार र सङ्कलन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिइएको छ । पर्यटन शुल्क पर्वतारोहण, राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्षण तथा संरक्षण क्षेत्रको प्रवेश शुल्क नेपाल सरकारलाई, स्थानीय उद्यान, पार्क, चिडियाखाना, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदा तथा सङ्ग्रहालयको प्रवेश शुल्क स्थानीय सरकारलाई र पर्यटन शुल्क निर्धारण र सङ्कलन गर्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिइएको छ ।

ग) अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

ऐनको दफा ३ मा कर, गैरकर तथा रोयल्टी लगाउन सक्ने व्यवस्था भएको छ । यस अनुसार स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र यसै ऐनको दफा ३ को उपदफा ३ तथा अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको छ । स्थानीय तहको यस ऐन अनुसार देहाय वमोजिमका क्षेत्रहरूमा कर तथा गैरकर राजस्व संकलन गर्न सक्ने व्यवस्था भएको छ ।

तालिका नम्बर : ४ वित्तीय अधिकार क्षेत्र : कर तथा गैरकर सम्बन्धी	
करका क्षेत्रहरू	गैरकरका क्षेत्रहरू
१) सम्पत्ति कर २) घर बहाल कर ३) घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क ४) सवारी साधन कर ५) भूमिकर (मालपोत) ६) मनोरञ्जन कर ७) विज्ञापन कर ८) व्यवसाय कर	१) सेवा शुल्क दस्तुर २) पर्यटन शुल्क ३) दण्ड जरिवाना
	स्थानीयतहको अधिकार क्षेत्रको विषयमा स्थानीय कानून र अन्य प्रचलित कानून अनुसार लगाइने अन्य कर तथा गैरकरहरू
श्रोत : अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४	

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ अनुसार स्थानीय तहले कर राजस्व अन्तर्गत सम्पत्तिकर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, भूमिकर तथा मालपोत, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर लगाउन र संकलन गर्ने सक्ने व्यवस्था गरिएको छ भने गैरकर राजस्व अन्तर्गत सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क र दण्ड जरिवानावाट ।

त्यसैगरी दफा ४ मा गैरकरको दर निर्धारणका आधारहरू तोिएको छ । सबै तहका सरकारहरूले वस्तु वा सेवाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मानी गैरकरका दरहरू निर्धारण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ भने दफा ५ मा एकल कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार सवारी साधन कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर उठाउदा प्रदेश र स्थानीय सरकारले एक अर्काको कर समेत उठाउने व्यवस्था गरिएको छ । कर सङ्कलन गर्दाको सम्बन्धित तहले प्रशासनिक खर्च २ प्रतिशत राखी बाँकी रकम सम्बन्धित तहको संचित कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ६ मा मूल्य अभिवृद्धिकर तथा अन्तःशुल्क बाँडफाँड, दफा ७ मा प्राकृतिक स्रोतवाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँडको व्यवस्था गरेको छ । यस अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्तःशुल्कवाट १५ प्रतिशत र प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी (पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज र पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत) वाट २५ प्रतिशत राजस्वको व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी परिच्छेद ४ को दफा ८ मा वित्तीय समानीकरण अनुदान, दफा ९ मा सशर्त अनुदान, दफा १० मा समपूरक अनुदान र दफा ११ मा विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ भने दफा १४ मा आन्तरिक ऋण लिन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

घ) राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, राजस्व बाँडफाँड तथा अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था यस ऐनको परिच्छेद ४ मा गरिएको छ । यसै ऐनको दफा १४ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा लिइने आधार, दफा १५ मा राजस्व बाँडफाँड गर्दा लिइने आधार, दफा १६ मा अनुदान सिफारिस गर्दा लिइने आधारको व्यवस्था गरिएको छ । राजस्व बाँडफाँड गर्दा विशेष

गरी जनसंख्या, भौगोलिक क्षेत्रफल, मानव विकास सूचकाङ्क, खर्चको आवश्यकता, राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयास, पूर्वाधार विकास जस्ता पक्षहरूलाई आधार मानिने व्यवस्था गरिएको छ ।

ड) नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९ अनुसार निम्न राजस्वका श्रोतहरूबाट राजस्व सङ्कलन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

क) कर राजस्व तर्फ :

१. सम्पत्ति कर
२. भूमिकर (मालपोत)
३. वहाल कर
४. व्यवसाय कर
५. जडीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर
६. विज्ञापन शुल्क
७. मनोरञ्जन कर
८. सवारी साधन कर

ख) गैरकर राजस्व

९. वहाल विटौरी शुल्क
१०. पार्किङ शुल्क तथा पूर्वाधार उपयोग शुल्क
११. ट्रेकिङ्ग, जीप फ्लायर, माउण्टेन साइकिलिङ्ग, प्याराग्लाइडिङ्ग, राफ्टिङ्ग शुल्क
१२. सेवा शुल्क दस्तुर
१३. पर्यटन शुल्क

३.२ राजस्व सङ्कलनका प्रमुख क्षेत्र र सम्भावना

नगरपालिकाको आन्तरिक आय अन्तर्गत कर तथा गैरकर राजस्वका प्रमुख श्रोतहरू सम्पत्तिकर, घरवहाल कर, व्यवसाय कर, नक्सापास, एवं प्राकृतिक श्रोत साधन (ढुङ्गा गिट्टी वालुवा) आदिको विद्यमान अवस्था र राजस्व सम्भावनाहरू यसप्रकार रहेको छ ।

क) सम्पत्ति कर तथा भूमिकर (मालपोत)

विद्यमान अवस्था :

सम्पत्ति कर :नगरपालिकाले सम्पत्ति करलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । कर प्रयोजनका लागि घर र घरले चर्चेको जग्गालाई आधार मानिएको छ रसो वाहेकको अचल सम्पत्तिमा मालपोत तथा भूमिकर लगाउने व्यवस्था भएको छ । सम्पत्ति कर कार्यान्वयन गर्ने क्रममा पक्की तथा संरचनाका लागि प्रति वर्ग फिट रु.१५०० (निर्माण लागत) निर्धारण गरिएको छ । जग्गाको मूल्याङ्कनका लागि मालपोत कार्यालयले जग्गा रजिष्ट्रेशनका लागि गरिएका मूल्यालाई आधार मान्ने व्यवस्था भएको छ । घर र जग्गाको मूल्य जोडी सोमा संरचनाको ह्रासकट्टा गरी वाँकीलाई करयोग्य सम्पत्ति निर्धारण गरी र ०.०५ प्रतिशतका दरले करदर निर्धारण गरिएको छ । यस अनुसार जग्गाको मूल्याङ्कन बजार मूल्यका आधार नहुने देखिन्छ । यसबाट अचल सम्पत्तिको मूल्याङ्कन वास्तविक आधारमा नभई न्यूनदरमा निर्धारण हुन सक्ने देखिन्छ, जुन परम्परागत अभ्यास अभै पनि कायम छ । त्यसैगरी सम्पत्तिको करदर ०.०५ प्रतिशत निर्धारण भएकोले करदर प्रणाली प्रगतिशील कर दर नभई समकरदर प्रणाली अवलम्बन गरिएको पाइन्छ, जसलाई सामाजिक हिसावमा न्यायोचित मान्न सकिदैन ।

भौतिक संरचना खासगरी घर भवनहरूको मूल्याङ्कनका लागि नगरपालिकाले (आसिसि फ्रेम स्ट्रक्चर, सिमेण्टको जडाइमा ईट्टा ढुङ्गाको गारो र आसिसि छाना, माटोको जडाइमा ईट्टा ढुङ्गाको गारो र आसिसि छाना, सिमेण्टको जोडाइमा ईट्टा ढुङ्गा गारो र जस्तापाताको छाना, माटोको जडाइमा ईट्टा ढुङ्गाको गारो र जस्ता टायलको छाना, र कच्ची घर)गरी ६ भिन्न भागमा वर्गीकरणको अभाव पाइन्छ । संरचनाका लागि निर्धारण भएको करदर पनि समदर कर प्रणाली अवलम्बन गरिएको देखिन्छ । जुनसुकै प्रकारको घरभवन तथा संरचना भएपनि प्रति वर्ग फिटको रु.१५०० निर्धारण गरिएको छ, जुन सामाजिक हिसावले पनि न्यायोचित भन्न मिल्दैन ।

भूमिकर (मालपोत) : जग्गा खरिद-विक्री तथा रजिष्ट्रेशन पास प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले भूमिको वर्गीकरण भएको त्यसैका आधारमा भूमिकर कार्यान्वयन भएको देखिन्छ । यस अनुसार जग्गालाई वाटोले जोडिएको वा नजोडिएको गरी दुई किसिमका आधारहरू लिएको पाइन्छ । वडा नम्बर १ देखि १० सम्मको भूमिलाई वाटोले जोडिएको २०० मिटर दायँवायाँलाई प्रति एक रोपनीका लागि न्यूनतम रु. १५० र सो भन्दा माथिको रोपनी जग्गालाई प्रति रोपनी रु.५० का दरले करदर निर्धारण भएको छ र सो बाहेकको जग्गालाई न्यूनतम ५ रोपनी सम्म र ५ रोपनी भन्दा बढीलाई प्रति रोपनीका दरले करदर निर्धारण गरिएको छ । यसबाट जग्गाको वर्गीकरण क्षेत्रगत रूपमा (सडकले छोएको) भएको देखिन्छ, तर जग्गा प्रयोजनका आधार (व्यवसायिक, आवसीय, कृषि तथा अन्य) का आधारमा वर्गीकरण हुन नसकेको देखिन्छ ।

नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यथार्थमा रु.५४ लाख २ हजार प्राप्त भएको र आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि रु.३ करोड ५० लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

सम्भाव्यता :

नगरपालिकाले परम्परागत अभ्यासहरू अव्वल, दोयम, सीम र चाहार जस्ता भूमिलाई वर्गीकरण गरी सोही अनुसार करदर निर्धारण विधिलाई नगरपालिकाले हटाइएको छ र वर्गफिटका आधारमा संरचनाको करदर निर्धारण भएको छ । तापनि जग्गाको प्रयोजनका आधारमा जस्तो व्यापारिक, आवसीय, कृषि र अन्य गरी सोही अनुसार जग्गाको न्यूनतम मूल्याङ्कन गरी करदर निर्धारण गर्दा बढी व्यवहारिक, वैज्ञानिक र सामाजिक हिसावबाट न्यायोचित हुने देखिन्छ । त्यसैगरी करदर रूपैयामा निर्धारण गर्दा सोही समुह अन्तर्गत पनि साना र ठूला करदाताहरूले एकै दरमा कर भुक्तानी गर्नुपर्ने हुन्छ, जस्तो प्रति एक रोपनी रु.३५० र सो भन्दा बढी भएका प्रति रोपनी रु.७५ । यसबाट करको मुलभूत सिद्धान्त बढी आयले बढी र कम आयले न्यून तिर्न सक्ने पक्षलाई संवोधन हुन नसकेको भान हुन्छ । त्यसैगरी नगरपालिकाबाट करदाताहरूको अभिलेख अद्यावधिक हुन सकिरहेको छैन । कर तिर्न बाँकी करदाताहरू के कति संख्यामा कर सञ्जालबाट बाहिर छन सोबारे यकिन तथ्याङ्क नगरपालिकासंग छैन । जसका कारण कर तिर्ने र नतिर्नेका बीच कुनै फरकपन देखिदैन र करको दायरा विस्तार समेत हुन सकेको देखिदैन ।

तालिका नम्बर : ५						
सम्पत्ति कर : प्राप्त हुन सक्ने अनुमान						
जम्मा घरधुरी संख्या	करदाता संख्या यथार्थमा (प्रतिशत)	करदाता संख्या	अचल सम्पत्ति न्यूनतम मूल्याङ्कन रु.	सम्पत्ति करदर	वार्षिक कर रकम प्रति एक करदाताबाट रु.	जम्मा वार्षिक कर रकम रु.
17,०45	30	513	5,०००,०००	०.०००115	575	2,94०,17६
	25	4261	1०,०००,०००	०.०००120	1,2००	5,113,35०
	15	2557	2०,०००,०००	०.०००130	2,6००	6,647,355
	15	2557	3०,०००,०००	०.०००14	4,2००	1०,738,०35
	1०	17०4	4०,०००,०००	०.०००15०	6,०००	1०,226,7००
	3	511	5०,०००,०००	०.०००16०	8,०००	4,०9०,68०
	2	341	55,०००,०००	०.०००165	9,०75	3,०93,577
जम्मा						42,849,873

नगरपालिकाले सम्पत्ति करलाई व्यवस्थित एवं करको दायरा विस्तार गर्दा सम्पत्ति करबाट मात्रै वार्षिक रु. ४ करोड २८ लाख ४९ हजार कर राजस्व सङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ । यसका लागि करदाता तथ्याङ्क (डाटावेस) अद्यावधिक र कम्प्युटर सफ्टवेयर जडान गर्नुपर्ने हुन्छ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र ११३६३ घरधुरीहरू रहेका छन । यी घरधुरीहरू नगरपालिकाका करदाताहरू हुन, जसलाई एक दायरा भित्र ल्याउनु पर्ने हुन्छ ।

दुई घर १.५ करदाता भएको अनुमान गर्दा सम्पत्ति कर प्रयोजनका लागि नगरपालिकामा १७०४५ करदाता छन । शुरुका वर्षहरूमा उपरोक्त करदाताहरू करको दायरा भित्र आउन नसकेपनि क्रमिक रूपमा ल्याउन सकिने छ । करको दरलाई न्यूनतम निर्धारण र दायरा विस्तार नै यसको मुख्य विधि हो । यस अनुसार रु.१० लाख सम्मका लागि न्यूनतम

०.०११० प्रतिशत, रु.५० लाख सम्मका लागि ०.०११५ प्रतिशत र रु.५ करोड सम्मका लागि ०.०१६ प्रतिशत र सो भन्दा माथि जतिसुकै भएपनि ०.०१६५ प्रतिशतका करदर निर्धारण गर्दा उपरोक्त रकम रु.४ करोड २८ लाख ४९ हजार कर राजस्व प्राप्त हुन सक्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण यसैसाथ सम्लग्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

ख) घरवहाल कर

विद्यमान अवस्था :

नगरपालिकाले घरवहाल कर वापत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यथार्थमा रुं का लागि रु.१२ लाख २८ हजार प्राप्त गरेको छ भने आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि रु.२२ लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । यो अनुमान यथार्थ आय भन्दा करीव ७९ प्रतिशत वढी अनुमान गरिएको छ । यसर्थ, उपरोक्त रकम घर वहाल कर वापत प्राप्त हुनसक्ने अनुमान महत्वकाँक्षी हुन सक्छ । यसका लागि नगरपालिका भित्र भाडामा घर भवन तथा जग्गा लिनेदिनेको अभिलेख अद्यावधिक हुन जरुरी हुन्छ । अर्कोतर्फ भाडामा लिइने करदर आफैमा महंगो भएको कारण कर सञ्जाल भित्र करदाताहरु आउन अड्किन्छु हुन सक्छ ।

तालिका नम्बर : ६

घरवहाल कर

कुनै व्यक्ति संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छाप्रा, जग्गा, पोखरी आदि पुरै वा आंशिक तवरले वहालमा दिएमा घरजग्गा वहाल कर	१० प्रतिशत
---	------------

श्रोत : रामपुर नपा, आर्थिक ऐन २०७९

नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यक्ति संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छाप्रा, जग्गा, पोखरी आदि पुरै वा आंशिक तवरले वहालमा दिएमा घरजग्गा वहाल कर लगाइने व्यवस्था नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गरिएको छ । यस अनुसार जुनसुकै प्रयोजनका लागि भाडामा लिएपनि करदर प्रतिशत १० कायम गरिएको छ । जुन आफैमा अव्यवहारिक देखिन्छ भने अर्कोतर्फ यसरी निर्धारण भएको करदर प्रगतिशील नभई समदर अन्तर्गत पर्दछ । किनकि भाडा लिनेदिने प्रयोजन व्यवहारिक रुपमा अलग अलग हुने गर्दछ । कसैले व्यवसायिक प्रयोजन, कसैले संस्थाग्रयोजन र कसैले आवास प्रयोजनका लागि घर भवन तथा जग्गा भाडा लिने गरेको पाइन्छ । एकै घर तथा भवनहरुको पनि भाडादर अलग अलग निर्धारण हुने गरेको सन्दर्भमा प्रयोजनका आधारमा घर भवन तथा जग्गाको भाडा दर निर्धारण गर्नु उपयुक्त र व्यवहारिक पनि हुने देखिन्छ ।

सम्भाव्यता:

सन २०१८ मा भएको आर्थिक सर्भेक्षण अनुसार सडक क्षेत्रमा रही व्यवसाय गर्नेहरुको संख्या २६, आफ्नै निजी घर तथा भवनवाट व्यवसाय सञ्चालन गर्नेहरुको संख्या ७६२ र व्यवसायिक भवनहरुवाट व्यवसायहरु सञ्चालन गर्नेहरुको संख्या ४४८ रहेको देखिन्छ । यसवाट अनौपचारिक क्षेत्रका उद्योग, व्यापार, व्यवसायहरुको संख्या र व्यवसाय सञ्चालन भाडामा कार्यालय लिई वा निजी आवासवाट सञ्चालन भएको संख्या यकिन हुन नसके तापनि सोको संख्या अधिक नै पाइन्छ ।

घर तथा भवनहरु भाडामा लिई आफ्नो व्यापार व्यवसाय सञ्चालन गर्ने आर्थिक सर्भेक्षण अनुसार ४४८ रहेको देखिन्छ । यिनीहरुवाट औषतमा मासिक रु.५००० का दरले भाडा भुक्तानी हुँदा वार्षिक रु.२ करोड ६८ लाख ८० हजार हुने हुन्छ । उपरोक्त भाडा रकममा व्यवसायिक प्रयोजनका आधारमा घरवहाल वापतको करदर १० प्रतिशत निर्धारण भएमा पनि वार्षिक रु २६ लाख ८८ हजार कर राजस्व सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ । यसका लागि नगरपालिकावाट भाडामा लिनेदिने सम्भावित करदाताहरुको अभिलेख अद्यावधिक हुनु जरुरी हुन्छ ।

ग) व्यवसाय कर

विद्यमान अवस्था :

नगरपालिकावाट व्यवसाय कर कार्यान्वयनमा आउन सकिरहेको छैन । आर्थिक ऐन २०७९ को दफा व्यवसाय कर आर्थिक कारोवार एवं व्यवसायमा भएको लगानीका आधारमा व्यवसाय कर सङ्कलन गर्ने व्यवस्था भएपनि वास्तवमा पालिकावाट व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क सङ्कलन हुँदै आएको छ । सो वापट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु.६ लाख ५९ हजार राजस्व सङ्कलन हुन सकेको छ ।

सन २०१८ मा भएको आर्थिक सर्भेक्षण अनुसार नगरपालिका क्षेत्रभित्र १३६३ वटा उद्योग व्यापार व्यवसाय सञ्चालनमा आएको पाइन्छ । सो मध्ये सम्बन्धित निकायमा दर्ता भई सञ्चालनमा आएकाहरुको संख्या ८९५ र दर्ता नभई सञ्चालनमा रहेका उद्योग व्यापार व्यवसायको संख्या ४५८ रहेको पाइन्छ । त्यसैगरी अनौपचारिक क्षेत्रका लघु,

घरेलु तथा साना उद्योग व्यापार व्यवसायहरूको संख्या यकिन गर्न नसकिएपनि अधिक हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

आर्थिक सर्भेक्षण अनुसार कृषि, वन तथा माछासंग सम्बन्धितको संख्या ३० वटा, उत्पादनसंग सम्बन्धित १५९, खानी, विजुली, ग्याँस, पानी आपूर्ति, र निर्माणसंग सम्बन्धित ३ वटा, थोक तथा खुद्रा व्यवसायसंग ७७०, यातायात, गोदाम, सूचना सञ्चारसंग सम्बन्धित ९, होटेल रेष्टुरेण्टसंग सम्बन्धित १८५, वित्तीय तथा वीमासंग सम्बन्धित ३२, शिक्षासंग सम्बन्धित ६८, स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यसंग सम्बन्धित ३५ र घरजग्गा कारोवार, पेशागत, वैज्ञानिक, प्रशासनिक, कला, मनोरञ्जन आदिसंग सम्बन्धित ३२ वटा व्यवसायहरू सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ । उपरोक्त उद्योग, व्यापार व्यवसायहरूबाट नगरपालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क तथा व्यवसाय कर सङ्कलन हुन सकेको देखिदैन ।

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०७९ को दफा ४ मा लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा व्यवसाय कर सङ्कलन गर्ने व्यवस्था भएपनि सोका लागि बनेको अनुसूची ३ मा व्यवसायबाट दर्ता तथा नवीकरण शुल्क लिने व्यवस्था गरिएको छ ।

सम्भाव्यता :

व्यवसाय कर सिद्धान्तत, वार्षिक कारोवारको आधारमा कर लगाउने गरिन्छ । कर कार्यालयको लामो अभ्यास पनि यसैमा आधारित छ र व्यवसायहरूको लेखापरीक्षण एवं वार्षिक कारोवारलाई आधार मानी कर रकम निर्धारण हुँदै आएको पाइन्छ । सामान्यत, व्यवसायहरूको स्तर र व्यवसायिक प्रकृति हेर्दा अधिकांश अनौपचारिक हुने भएकोले लेखापरीक्षण गर्ने कार्य आफैमा त्यति व्यवहारिक नहुन पनि सक्छ । तापनि व्यवसायमा कर निर्धारण मुख्य आधार कारोवार नै भएकोले त्यसैलाई आधारमानी कर सङ्कलन गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसका लागि नगरपालिकाले व्यवसायको प्रकृति, हुनसक्ने वार्षिक कारोवार, व्यवसायमा भएको पूँजी लगानी जस्ता पक्षलाई आधार मानी व्यवसायहरूको प्रतिनिधि संस्थासंगको सहमतिमा एक करयोग्य रकम मानी सोमा करदर निर्धारण गर्दा तुलनात्मक रूपमा व्यवहारिक हुन सक्छ ।

नगरपालिका भित्र क्रियाशील उद्योग व्यापार, व्यवसायहरूको संख्या १३६३ लाई आधार मान्दा सञ्चालनमा रहेका उद्योगहरूको संख्या करीव १२०० उद्योग, व्यापार, व्यवसाय संख्या रहेका मान्दा प्रति व्यवसायबाट वार्षिक रु.३००० औषतमा सङ्कलन हुन सकेको अवस्थामा नगरपालिकाले वार्षिक रु.३६ लाख प्राप्त हुन सक्ने देखिन्छ । यसका लागि व्यवसायहरूको दर्ता नगरपालिकामा गर्नुपर्ने अनिवार्य व्यवस्था हुनुपर्ने र वार्षिक नवीकरण अद्यावधिक हुनुपर्ने र वार्षिक लेखापरीक्षण गर्न असम्भव व्यवसायहरूका लागि व्यवसाय कर वापत एक निश्चित रकम निर्धारण गर्नुपर्ने र उद्योग व्यापार व्यवसायको छाता संगठनसंग सहकार्य गर्नुपर्ने हुन्छ ।

ग) सरसफाइ तथा फोहोर व्यवस्थापन शुल्क

विद्यमान अवस्था :

नगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०७९ मा सरसफाइ तथा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था गरेको पाइदैन । वजारी तथा शहरीकरण हुँदै आएको सन्दर्भमा यसको व्यवस्थापनका लागि पनि कानुनी व्यवस्था हुन सकेको देखिदैन । व्यापार व्यवसाय, कार्यालय, होटेल रेष्टुरेण्ट, औषधी पसल, क्लिनिक तथा अस्पतालहरूबाट दिनहुँ जैविक तथा अजैविक फोहोरहरू उत्पादन हुँदै आएको पाइन्छ ।

सम्भावना :

नगरपालिकाले सरसफाइ तथा फोहोर व्यवस्थापन शुल्क वापत राजस्व सङ्कलन हुँदै आएको पाइदैन । पालिका क्षेत्रभित्र होटेल रेष्टुरेण्ट, व्यापार व्यवसाय एवं औद्योगिक संस्थाहरू क्रियाशील रहदै आएको सन्दर्भमा उत्पादित फोहोरमैलाको सुरक्षित निकास व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिएको छ । यसका लागि खासगरी वजार क्षेत्रमा श्रोतमा फोहोर वर्गीकरण, सङ्कलन र सुरक्षित विसर्जन गर्ने गर्नुपर्ने हुन्छ । सो कार्य गरेवापत नगरपालिकाले फोहोर व्यवस्थापन शुल्क सङ्कलन गर्न सक्नेछ ।

भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणबाट वजार विस्तार एवं विकासबाट, मानिसहरूमा खाद्य पदार्थको उपभोगमा आएको परिवर्तनबाट दिनपरदिन फोहोरहरूको उत्पादन बढ्दो क्रममा रहेको पाइन्छ । वजार क्षेत्रमा बढ्दो जनसंख्या र उद्योग

व्यापार व्यवसायको संख्यमा पनि क्रमशः वृद्धि हुँदै आएको सन्दर्भमा नगरपालिकाले अनुमान गरेको राजस्वमा अरु बढ्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

ड) घर नक्सापास

विद्यमान अवस्था :

नगरपालिकाबाट घर नक्सापास दस्तुर वापत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु.३९ लाख २० हजार यथार्थमा राजस्व सङ्कलन भएको पाइन्छ, र आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि रु.३ करोड सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएका छन् । आर्थिक ऐन, २०७९ अनुसार घरनक्सा पासका लागि नगरपालिकाले प्रतिवर्ग फिटका आधारमा शुल्क निर्धारण गरेको छ । यसरी शुल्क निर्धारण गर्दा घर तथा भवनको भूमिगत र भई तलालाई आधार मानिएको छ ।

सम्भाव्यता

पालिका क्षेत्रभित्र बजार क्षेत्रको विकास विस्तारसँगै नयाँ संरचनाहरू निर्माण हुँदै र भूकम्पीय प्रतिरोधात्मक तथा तथा जोखिम न्यूनीकरणका लागि पुरानाहरू संरचनाहरूलाई सबलीकरण, स्तरोन्नति तथा नवीकरण गर्ने सन्दर्भमा नक्सापास दस्तुर वापतको राजस्वमा अरु वृद्धि हुन सक्ने सम्भावनालाई नकार्न सकिदैन । घर तथा भवन संरचनाको निर्माण गर्दा खासगरी व्यापारिक भवन, आवसीय घर तथा औद्योगिक प्रयोजनलाई आधार मानी सोही अनुसार प्रति वर्ग फुटको आधारमा शुल्क निर्धारण गर्दा वढी उपयुक्त र राजस्व सङ्कलन हुने देखिन्छ ।

३.३ कर राजस्व

कर राजस्व तर्फ नगरपालिकाबाट भूमिकर तथा मालपोत, सम्पत्तिकर, व्यवसायकर, सवारी कर, घरजग्गा बहाल कर र विज्ञापन कर सङ्कलन हुँदै आएको छ । मनोरञ्जन कर वापत राजस्व सङ्कलनको सम्भावना देखिदैन र यसका लागि करदर निर्धारण समेत भएको पाइदैन । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तल उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नम्बर ७				
कर राजस्व परिचालनको अवस्था				
सि.नं	आय शीर्षकहरू	भएको/नभएको		
		सम्भावना	दर निर्धारण	राजस्व संकलन
१.	सम्पत्तिमा आधारित कर मालपोत/भूमिकर	भएको	भएको	भएको
२.	सम्पत्तिमा आधारित कर सम्पत्तिकर	भएको	भएको	भएको
३.	व्यवसाय कर	भएको	भएको	भएको
४.	सवारी कर	भएको	भएको	नभएको
५.	घरजग्गा बहाल कर	भएको	भएको	भएको
६.	विज्ञापन कर	भएको	भएको	नभएको
७.	मनोरञ्जन कर	नभएको	भएको	नभएको

श्रोत : रामपुर नगरपालिकाको अभिलेख, २०८०

३.४ गैरकर राजस्व :

गैरकर राजस्व अन्तर्गत नगरपालिकामा सवारी पार्किङ शुल्क, बहाल विटौरी शुल्क, पर्यटन शुल्क, फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्कको सम्भावना रहेको देखिन्छ । यसका लागि नगरपालिकाबाट करदर निर्धारण समेत भई राजस्व सङ्कलन समेत भएको पाइन्छ । त्यसैगरी नदीजन्य पदार्थ अन्तर्गत वालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी, दहत्तर बहत्तरको सम्भावना पनि वलियो रहेको पाइन्छ । अचल सम्पत्ति मूल्याङ्कन शुल्क, मेसिन औजारको भाडा एवं सिफारिस, प्रमाणित नक्सापास जस्ता दस्तुरहरूको सम्भावना पनि प्रवल छ । यसका लागि राजस्व दररेट निर्धारण गरी सेवा शुल्क सङ्कलन हुँदै आएको छ । तापनि स्थानीय स्तरमा भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गरी सोको उपयोग गरेवापत सेवा शुल्क सङ्कलन गर्ने अभ्यास नगरपालिकामा रहेको पाइदैन । त्यसैगरी नगरपालिकाबाट सार्वजनिक निजी साभेदारी र

सहकारी संस्थाहरूसंगको सहकार्य र लगानीमा नागरिकहरूलाई आधारभूत सेवा सुविधाहरू उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा नगरपालिकाबाट खासै उल्लेखनीय कार्यहरू हुन सकेको पाइदैन । यसका लागि नगरपालिकाबाट आवश्यक कानूनहरू समेत निर्माण हुन सकेको छैन । फोहोरमैला, ढल निकास, सडक बत्ती, पशुवधशाला, सार्वजनिक शौचालय जस्ता सेवाहरू सञ्चालनमा निजी क्षेत्र, सहकारी संस्था तथा स्थानीय उपभोक्ताहरूसंग नगरपालिकाले सहकार्यमा काम गर्न सक्छ यसबाट स्थानीय सरोकारवालाहरूसंगको साभेदारीमा हातेमालो गर्ने अभ्यास पनि विकास हुने भएपनि यसतर्फ पहल हुन सकेको छैन । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नम्बर ८ गैरकर राजस्व परिचालनको अवस्था				
सि.नं.	आय शीर्षकहरू	भएको/नभएको		
		सम्भावना	दर निर्धारण	राजस्व संकलन
1.	सवारी पार्किङ्ग शुल्क	भएको	भएको	नभएको
2.	खानेपानी महशुल	नभएको	नभएको	नभएको
3.	विद्युत महसुल	नभएको	नभएको	नभएको
4.	वहाल विटौरी शुल्क	भएको	भएको	भएको
5.	पर्यटन सेवा शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
6.	फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्क	भएको	भएको	नभएको
7.	प्राकृतिक स्रोत: ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, दहत्तर बहत्तर बिक्री	भएको	भएको	नभएको
8.	ढल निकास सेवा शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
9.	सार्वजनिक शौचालय सेवा शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
10.	हाटवजार सेवा शुल्क	भएको	नभएको	नभएको
11.	पशुवधशाला सेवा शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
12.	सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
13.	सडक बत्ती सेवा शुल्क (नगरपालिकाबाट)	नभएको	नभएको	नभएको
14.	अतिथि गृह सेवा शुल्क	नभएको	नभएको	नभएको
15.	अचल सम्पत्ति मूल्याङ्कन शुल्क	भएको	भएको	भएको
16.	दर्ता तथा नवीकरण दस्तुर	भएको	भएको	भएको
17.	नक्सापास दस्तुर	भएको	भएको	भएको
18.	सिफारिस तथा बक्सौनी दस्तुर	भएको	भएको	भएको
19.	नाता प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
20.	अन्य प्रमाणित दस्तुर	भएको	भएको	भएको
21.	लिलाम बिक्री	नभएको	नभएको	नभएको
22.	सार्वजनिक निजी साभेदारी	नभएको	नभएको	नभएको
23.	अन्य स्रोत परिचालन (नक्सा फाराम, फोटोकपी, प्रोफाईल, घरनम्बर आदि)	भएको	नभएको	नभएको
24.	साँवा, ब्याज, लाभांस र वोनस	नभएको	नभएको	नभएको
25.	भाडा तथा वहाल	भएको	भएको	नभएको
26.	मेसिन तथा औजार भाडा	भएको	नभएको	नभएको
27.	सभागृह भाडा	भएको	भएको	नभएको

तालिका नम्बर ८
गैरकर राजस्व परिचालनको अवस्था

सि.नं.	आय शीर्षकहरू	भएको/नभएको		
		सम्भावना	दर निर्धारण	राजस्व संकलन
२४.	ताल, पोखरी तथा जग्गा भाडा	नभएको	नभएको	नभएको

श्रोत : रामपुरनगरपालिकाको अभिलेख, २०८०

परिच्छेद - चार :

राजस्व सङ्कलन तथा संस्थागत क्षमता

४.१ राजस्व परिचालन नीति:

आर्थिक वर्ष २०७९/८० का नगरसभाबाट स्वीकृत वार्षिक नीति कार्यक्रम अनुसार नगरपालिकाले अवलम्बन गरेको राजस्व सम्बन्धी नीति कार्यक्रम यसप्रकार रहेको छ ।

क) आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि अंगिकार गरिएको नीति तथा कार्यक्रम

- ◆ नगरलाई केन्द्रीय पद्धति बनाई वडाबाट राजस्व तथा मालपोत कर सङ्कलनको लागि व्यवस्था मिलाइने छ
- ◆ आन्तरिक आय वृद्धि गर्नका लागि राजस्व तथा करका विभिन्न क्षेत्रहरूको पहिचान गर्न ट्याक्स म्यापिङ कार्यमा जोड दिइनेछ साथै राजस्व सुधार गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ
- ◆ करको दर भन्दा बायरालाई प्राथमिकतामा राखी उद्योग वाणिज्य संघ र टोल विकास संस्थाको साभेदारीमा सबै पेशा व्यवसायीलाई कर तिर्न प्रोत्साहन गरिनेछ

ख) भौतिक पूर्वाधार उपभोग तथा सेवा शुल्क सङ्कलन गर्ने सन्दर्भमा राजस्व अभिवृद्धि हुनसक्ने नीतिहरू

- ◆ रामपुर ५ सिमलघारीमा रहेको नगर बसपार्कलाई प्राथमिकतामा राखी व्यवस्थित गर्न बजेट व्यवस्था मिलाइने छ । साथै बसपार्कलाई नियम प्रक्रिया अपनाई ठेक्कामा लगाइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ◆ पूर्वाधार एम्बुलेन्स स्थापना गरी सेवालाई चुस्तदुरुस्तरूपले सेवा प्रवाह गरिनेछ
- ◆ सिंचाइ सुविधाका लागि लिफ्टिङ्ग लगायतका वैकल्पिक पद्धतिको प्रयोग गरिनेछ
- ◆ नक्सापास सम्बन्धमा जनचेतना जगाई घर, टहराको नक्सापास गरेर मात्र बनाउने व्यवस्थालाई कडाइका साथ अघि बढाइने छ
- ◆ उपयुक्त स्थानमा सामुदायिक सभागृह निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ
- ◆ निर्माणधिन १५ शैयाको आयुर्वेद अस्पताल निर्माण कार्य सम्पन्न पश्चात आयुर्वेद अस्पताल सञ्चालन गरिनेछ
- ◆ दमकल र एम्बुलेन्सका सेवा प्रभावकारी रूपमा बनाइनेछ
- ◆ आलु, आलु वीउ तथा तरकारीजन्य उपजलाई भण्डारण गर्ने र वेमौसममा विक्री वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ
- ◆ कृषि उपजहरूको बजारीकरणका लागि कृषिमेलाले तथा महोत्सव आयोजना गरिनेछ
- ◆ संस्कृति र समुदायमा आधारित होमस्टे सञ्चालन तथा प्रवर्द्धनका लागि क्षमता अभिवृद्धि, पूर्वाधार विकास र पहुँच विस्तार जस्ता कार्य सञ्चालन गर्न सहूलियत ऋणको व्यवस्था गरिनेछ
- ◆ आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटन भित्र्याउन सहयोग पुग्ने खालका पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचा, मनोरञ्जन पार्कको निर्माण ज्ञान, रिसोर्ट आदिको व्यवस्थापन गरिने छ
- ◆ वडा नम्बर ७ को बाहुनडाँडामा प्याराग्लाइडिङ तथा कालिगण्डकी नदीमा ज्याफिटिङ साथै क्यानेइड, साइक्लिङ जस्ता साहसिक पर्यटनलाई सहयोग पुग्ने खालका पूर्वाधार विकास एवं प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ
- ◆ नगरको मुख्य पर्यटकी केन्द्र तालपोखरा, धार्मिक पर्यटनमा गौशाला, पर्यावरणीय पर्यटनमा प्रस्तावित ज्याग्दी वृहत पार्क तथा चिडियनखाना लगायत अन्य पर्यटकीय केन्द्रको पहिचान गरी प्रवर्द्धन गरिनेछ
- ◆ रामपुर नगरपालिका वडा नम्बर ७ मा निर्माणधिन औद्योगिक ग्रामलाई सम्पन्न गरी उद्योगहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ
- ◆ सार्वजनिक निजी साभेदारी मोडेलमा केवलकार, पार्क, सडक, उद्यान जस्ता क्षेत्रहरूलाई प्रवर्द्धन गरी पर्यटन उद्योगलाई बढावा दिइनेछ
- ◆ फोहर व्यवस्थापनका लागि उचित स्थानको पहिचान गरी दीर्घकालीन रूपमा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

४.२ संस्थागत क्षमता

नगरपालिकाको राजस्व परिचालन एवं राजस्व प्रशासन सञ्चालन गर्ने सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले विभिन्न व्यवस्था गरेको छ । जनप्रतिनिधिहरूको प्रतिनिधित्वका लागि पालिका स्तरमा स्थानीय राजस्व परामर्श समिति गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा एक समिति गठन गर्नुपर्ने

त्यसैगरी नेपाल सरकारद्वारा तयार पारिएको संगठनात्मक ढाँचा अनुसार राजस्व प्रशासनलाई प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा अन्तर्गत रहने गरी व्यवस्था गरिएको छ। राजस्व प्रशासनलाई एक अलगगै शाखा नभई उपशाखाको रूपमा व्यवस्था गरिएको छ। यस अन्तर्गत अधिकृत छैठौं तह र सहायक चौथो वा पाँचौं तहको कर्मचारी राख्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

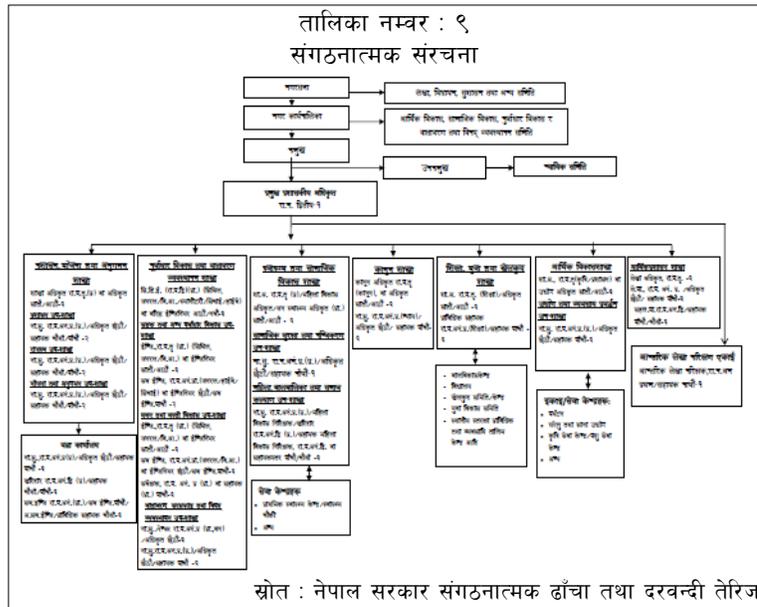
उपरोक्त पक्षहरूका बावजुद पनि नगरपालिकाबाट राजस्व प्रशासन सञ्चालनका लागि कार्यपालिका कार्यालयमा अधिकृत स्तर छैटौं तह र सहायक तह चौथो तहको गरी २ जना कर्मचारीको व्यवस्था मिलाइएको छ। यस बाहेक राजस्व सङ्कलन अरु जनशक्तिहरूको पनि प्रत्यक्ष आवद्धता नगरपालिकामा पाइन्छ। राजस्व सङ्कलन नगरपालिकाको वडा कार्यालयहरूबाट हुँदै आएको सन्दर्भमा वडा सचिव लगायत सहायक कर्मचारीहरू राजस्व प्रशासनमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुँदै आएको पाइन्छ।

नगरपालिकाको राजस्व नीति, कार्यक्रम, विगतमा भएका प्रगति समीक्षा र सोका आधारमा लिइने राजस्व नीति तथा कार्यक्रम, त्यसको प्रभाव एवं असरहरूको मूल्याङ्कन सोका आधारमा गरिने संशोधन तथा परिमार्जन, कर तथा गैरकर राजस्वहरूको दर एवं दायराको विश्लेषण गरी राजस्व प्रशासनलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने जिम्मेवारी राजस्व प्रशासन शाखाको भएकोले त्यसप्रकारको क्षमता र दक्षता भएका जनशक्तिको व्यवस्था हुनुपर्ने देखिन्छ।

४.३ आन्तरिक आय

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा यथार्थमा रु.२ करोड ८० लाख ७४ हजार राजस्व सङ्कलन भएको पाइन्छ। यस अन्तर्गत कर राजस्व रु.७२ लाख ९० हजार र गैरकर राजस्व रु.२ करोड ७ लाख ८३ हजार प्राप्त भएको छ। कूल आन्तरिक आयमा कमशः कर र गैरकर राजस्वको हिस्सा कमशः २५.९७ र ७४.०३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि कर तथा गैरकर राजस्वको कूल हिस्सा आन्तरिक आयमा कमशः ५३.६५ र ४६.३५ हुने अनुमान गरिएको छ। गैरकर राजस्वको तुलनामा कर राजस्वलाई जोड दिँदै भूमिकर (मालपोत) वाट करीव ३ करोड ५० लाख र व्यवसाय करबाट रु.१ करोड ४० लाख प्राप्त सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। त्यसैगरी घरवहाल कर बाट रु. २२ लाख र सवारी साधन करबाट रु.४ लाख प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ।

गैरकर राजस्व अन्तर्गत वहाल विटौरी शुल्क, पूर्वाधार सेवा उपयोग शुल्क, नक्सापास दस्तुर, सिफारिस दस्तुर, प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र वेरुजु फछ्यौट प्रमुख श्रोतको रूपमा देखिन्छ। पूर्वाधार सेवा उपयोग शुल्कबाट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु.८४ हजार मात्रै सङ्कलन भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु.१५ लाख प्राप्त हुन सक्ने गरी अनुमान गरिएको छ भने अन्य शुल्कहरूबाट रु.१५ लाख ९० हजार प्राप्त भएकोमा रु.४ लाखको मात्रै अनुमान प्रक्षेपण भएको छ। त्यसैगरी नक्सापास दस्तुर ३९ लाख २० हजार प्राप्त भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ३ करोड प्राप्त हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। सिफारिस दस्तुरबाट रु.३१ लाख ६७ हजार वाट रु.७० लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान भएको छ भने प्रशासनिक दण्ड जरिवानाबाट रु.१ लाख १२ हजारबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ५ लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमान भएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण यसैसाथ सम्लग्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नम्बर : १० आन्तरिक आय विवरण				
कर रजस्व	यथार्थ २०७७/७८	संशोधन अनुमान २०७८/७९	अनुमान २०७९/८०	कूल आन्तरिक आयका आधार मा प्रतिशत
भूमिकर मालपोत	5,402,062	20,000,000	35,000,000	36.39
घर बहालकर	1,228,756	1,200,000	2,200,000	2.29
व्यवसाय कर	659,961	4,000,000	14,000,000	14.56
सवारी साधन कर	-	300,000	400,000	0.42
जम्मा कर राजस्व	7,290,779	25,500,000	57,600,000	53.65
बहाल विटौरी शुल्क	-	1,000,000	-	0.00
पूर्वाधार सेवा उपयोगमा लाग्ने कर	84,000	1,500,000	1,500,000	1.56
अन्य शुल्क	1,590,283	400,000	400,000	0.42
अन्य संस्थागत आन्तरिक अनुदान	-	7,141,757	-	0.00
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	1,078,817	500,000	500,000	0.52
नक्सापास दस्तुर	3,920,921	35,000,000	30,000,000	31.19
सिफारिस दस्तुर	3,167,241	6,000,000	7,000,000	7.28
व्यक्तिगत घटना दर्ता विलम्ब	201,960	3,000,000	3,000,000	3.12
जलस्रोत सम्बन्धी अन्य दस्तुर	9,208,719	20,000,000	-	0.00
अन्य क्षेत्रको आय	1,042,337	400,000	400,000	0.42
प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना	112,954	150,000	500,000	0.52
वेरुजु फछ्यौट (अन्य राजस्व)	376,111	20,050,000	1,280,000	1.33
जम्मा गैरकर राजस्व	20,783,343	95,141,757	44,580,000	46.35
जम्मा कर तथा गैर राजस्व	28,074,122	120,641,757	96,180,000	100.00

४. ४ सम्भावना तथा चुनौतिहरू

राजस्व अभिवृद्धि एवं परिचालन गर्ने सन्दर्भमा रामपुर नगरपालिकामा निम्न अनुसारका सम्भावना तथा चुनौतिहरू रहेका छन् ।

तालिका नम्बर : ११ नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विश्लेषण	
सबल पक्ष तथा सम्भावनाहरू	समस्या तथा चुनौतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ◆ राजस्व परिचालनका लागि प्रशासनिक संरचना तथा संयन्त्र निर्माण भएको ◆ नगरपालिकामा राजस्व उपशाखा क्रियाशील रहेको र जनशक्ति व्यवस्था भएको ◆ राजस्व सङ्कलन बढा कार्यालयबाट हुँदै आएको ◆ राजस्व अभिवृद्धिका लागि वार्षिक नीति, कार्यक्रमको व्यवस्था ◆ राजस्व अभिवृद्धि हुनसक्ने क्षेत्रहरूमा वार्षिक बजेट विनियोजन भएको ◆ सम्पत्तिकर, र बहालकर जस्ता मुख्य स्रोतहरू कार्यान्वयनमा ◆ राजस्व अभिलेखन एवं रसिद काट्ने व्यवस्था कम्प्युटर सफ्टवेयरबाट हुने गरेको ◆ धार्मिक एवं प्राकृतिक दृश्यावलोकन स्थलहरूको निर्माण संगै पर्यटन शुल्क सङ्कलनको सम्भावना 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ गैरकर राजस्व माथिको परनिर्भरता बढ्दै जानु ◆ सम्पत्तिकर र व्यवसायकर प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यान्वयन गर्नु ◆ राजस्व अभिवृद्धिका लागि दायरा विस्तार गर्नु र राजस्वका नयाँ क्षेत्र तथा स्रोत पहिचान गर्नु ◆ राजस्व सङ्कलनलाई अनलाइन सेवा उपलब्ध गराई सोही अनुसार कार्यान्वयनमा समस्या ◆ नागरिकलाई कर तिर्नुपर्ने वारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्न नसक्नु ◆ राजस्व सङ्कलन हुने क्षेत्रहरू खासगरी पूँजीगत क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्नु ◆ पर्यटकीय क्षेत्र, खानेपानी सेवा, स्थानीय सडक जस्ता नगरपालिकाले निर्माण गरी सेवा सुविधा उपलब्ध गराए वापत उपभोग शुल्क कार्यान्वयन ल्याउनु ◆ राजस्व शाखामा दक्ष एवं जनशक्ति संख्या न्यून हुनु

तालिका नम्बर : ११
नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विश्लेषण

सवल पक्ष तथा सम्भावनाहरू	समस्या तथा चुनौतिहरू
<p>रहेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ पार्किङ सेवा, स्थानीय सडक शीतभण्डार, पशुवधशाला, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, हाटवजार सञ्चालन आदि जस्ता भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा सुविधा उपलब्ध गराए वापत सेवा शुल्क सङ्कलनको सम्भावना बलियो ◆ होमस्टे एवं उद्यमशीलता विकास गरी उद्योग व्यवसाय प्रवर्द्धनवाट राजस्व सङ्कलन हुन सक्ने क्षेत्रमा बजेट विनियोजन भएको ◆ एम्बुलेन्स सञ्चालनवाट पनि राजस्व सङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ नगरपालिकाका पदाधिकारी, सदस्य एवं कर्मचारीहरुमा राजस्व अभिवृद्धि सम्बन्धी क्षमता न्यून हुनु ◆ राजस्वका दररेटहरु तुलनात्मक रुपमा बढी हुनु र करदर व्यवहारिक नहुनु ◆ कर राजस्व एवं गैरकर राजस्व परिचालनका लागि छाता कानुन निर्माण नहुनु, जसको आधारमा कार्यविधि एवं अन्य कानुनहरु निर्माण हुन नसक्नु । जस्तो व्यवसाय कर, पार्किङ शुल्क जस्ता श्रोतका लागि कार्यविधि निर्माण नहुनु ◆ राजस्व सम्बन्धी वार्षिक नीति कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनका लागि बजेट व्यवस्था न्यून हुनु ◆ करका दररेट निर्धारण एवं कार्यान्वयनका लागि अन्तरपालिका समन्वय स्थापित हुनु नसक्नु ◆ कर भुक्तानीका लागि करदाताहरु नगरपालिका तथा वडा कार्यालय सम्म पुग्नु पर्ने बाध्यता ◆ कर प्रशासनलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न नसक्नु

परिच्छेद - पाँच :
राजस्व सुधार कार्ययोजना

५.१ कर राजस्व सुधार योजना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार करराजस्व अन्तर्गत सम्पत्ति कर, भूमिकर, घर जग्गा बहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी कर र जडीवुटी, कवाडी तथा जीवजन्तु करलाई राखिएको छ। उपरोक्त करहरूको सुधारका लागि नगरपालिकाकाको देहाय बमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा भएको छ।

क) उद्देश्य :

स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्रभित्रका करका श्रोतहरू पहिचान, दायरा विस्तार र नागरिकहरूलाई कर सञ्जालमा आवद्ध गरी कर सङ्कलनमा प्रभावकारीता ल्याई सङ्कलित रकमलाई पूँजी वृद्धि क्षेत्रमा लगानी गर्दै कर राजस्वलाई नगरपालिकाको दिगो, भरपर्दो र मुख्य आय श्रोतको रूपमा स्थापित गर्नु।

ख) रणनीतिहरू

- १ कर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने
- २ कर तिर्ने अभ्यास विकास गर्न नागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने
- ३ राजस्व सम्बन्धी तथ्याङ्क अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने
- ४ कर सङ्कलन प्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शी बनाउने
- ५ करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्षा बनाउने
- ६ सङ्कलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमा लगानी गर्ने

ग) कार्यनीतिहरू

रणनीति- १ अन्तर्गतको कर राजस्व परिचालनका लागि ऐन कानून तर्जुमा अन्तर्गतको कार्यनीतिहरू

१. पालिकाको आर्थिक ऐनलाई व्यवहारिक र समयसापेक्षा बनाउन हरेक आर्थिक वर्ष अध्ययनका आधारमा नगरपालिका आर्थिक ऐन संशोधन, परिमार्जन गरिनेछ।
२. कर राजस्व र गैरकर राजस्व सम्बन्धी व्यवस्थापनका लागि ऐन तर्जुमा तथा परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। यसैका आधारमा जडीवुटी कवाडी तथा जीवजन्तु कर, सवारी साधन पार्किङ सम्बन्धी, सरसफाइ र प्राकृतिक श्रोत सङ्कलन (वालुवा, गिटी, ढुङ्गा, दहत्तर वहत्तर) लगायतका लागि अलग अलग कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
३. नगरपालिका भित्र नियमित रूपमा सञ्चालन हुने उद्योग, व्यापार व्यवसायको अनिवार्य दर्ता र इजाजत लिनुपर्ने पक्षलाई मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
४. ट्याक्टर (वालुवा, ईटा, गिटी, माटो संकलनका लागि) लगायत स्थानीय साना सवारी साधन सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गरिनेछ।
५. पूर्वाधार सेवा (खानेपानी, स्थानीय सडक, स्थानीय विद्युत) उपयोगवाट राजस्व सङ्कलनका लागि कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

रणनीति २ को कर तिर्ने अभ्यास विकासका लागि नागरिकलाई प्रोत्साहित गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरू

१. कर शिक्षा, सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२. आर्थिक वर्षको शुरुमा एकमुष्ट कर भुक्तानीमा करछुट दिई समयमै कर भुक्तानीका लागि प्रोत्साहित गरिनेछ।
३. करदाताहरूको स्तर निर्धारण गरी ठूला करदाताहरूलाई सार्वजनिक कार्यक्रम मार्फत सम्मान गरिनेछ।
४. ठूला करदातालाई नगरपालिकाको सिफारिस एवं प्रमाणीकरण दस्तुर एक निश्चित अवधिका लागि छुट दिइनेछ।
५. कर नतिर्ने, निर्धारित अवधिभित्र कर तिर्ने ढिलाई गर्ने करदातालाई दण्ड सजाय गरिनेछ।
६. वडा एवं समुदायस्तरमा कर शिक्षा जनचेतना प्रचार सामाग्रीहरू वितरण र कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

रणनीति ३ को राजस्व सम्बन्धी तथ्याङ्क अभिलेखन र अद्यावधिक गर्ने अन्तर्गतको कार्यनीतिहरू

१. करदाता पहिचानका लागि घरधुरी सर्भेक्षण एवं तथ्याङ्क सङ्कलन गरी करदाताहरूको डाटावेस तयार पारिनेछ।

२. सम्पत्तिकर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर, सवारी साधन कर, जडीवुटी कवाडी एवं जीवजन्तु कर लगायतका करदाताहरुको अभिलेख खण्डीकृत र विस्तृत विवरण तयार पार्ने र लगत नियमित अद्यावधिक गरिनेछ ।
३. घर नम्बरिङ्ग गर्दै करदाताहरुलाई करदाता परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।
४. नगरपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेका उद्योग, व्यापार व्यवसाय, घरजग्गा वहाल विवरण सङ्कलन गरी लगत अद्यावधिक गरिनेछ ।
५. नगरपालिका भित्र नियमित सञ्चालित स्थानीय साना सवारी साधनलाई नम्बरिङ्ग गर्ने सोको अभिलेख राखिनेछ ।
६. राजस्व शाखामा तथ्याङ्कहरु अभिलेखका लागि कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रयोगमा ल्याउने । सञ्चालनमा रहेको विद्यमान अभिलेखीकरण प्रणालीलाई अद्यावधिक गरिनेछ ।

रणनीति ४ को कर सङ्कलन प्रक्रियालाई सरल, सहज र पारदर्शि बनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व सङ्कलनमा वैकिङ्ग प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
२. राजस्व सङ्कलन तथा भुक्तानीका लागि डिजिटाइज गरिने छ ।
३. कर विवरण पेश लगायत राजस्व सम्बन्धी कार्य लागि अनलाइन सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
४. सङ्कलित राजस्व विवरण कार्यपालिकाको वेबसाइट मार्फत सार्वजनीकरण गरिनेछ ।

रणनीति ५ को करको दररेट निर्धारणलाई व्यवहारिक, वैज्ञानिक र समयसापेक्षा बनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्व सङ्कलनमा प्रगतिशिल करदर प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
२. कर वृद्धिका लागि नयाँ नयाँ क्षेत्रहरु पहिचान गरिनेछ । करको दररेटलाई सक्दो न्यून बनाउदै दायरा फराकिलो पारिनेछ ।
३. भू-उपयोग, जग्गाको उपयोगता र सडक पहुँचका आधारमा भूमि वर्गीकरण तथा मूल्यगरिनेछ र सोका आधारमा सम्पत्ति करदर निर्धारण गरिनेछ ।
४. व्यवहारिक एवं वैज्ञानिकताका आधारमा करदर तथा गैरकर राजस्व परिमार्जन एवं संशोधन गरिनेछ ।
५. व्यवसायको प्रकृति, स्तर, व्यवसाय सञ्चालन क्षेत्र, लगानी एवं कारोवारको आधारमा वर्गीकरण गरी सोको आधारमा व्यवसाय करको दररेट निर्धारण गरिनेछ ।
६. जडीवुटी, तथा कवाडी आदिको उपलब्धता, व्यवसायिक उपयोगिता, मूल्य श्रृङ्खला चक्र र बजार मूल्यका आधारमा करदर निर्धारण गरिनेछ ।
७. करको दररेट निर्धारणका लागि स्थानीय समाजसेवी, वृद्धिजीवी, राजनीतिक दल, सरोकारवाला, संघ संस्था तथा करदाताको राय सुझाव प्रतिक्रियाका आधारमा तय गरिनेछ ।

रणनीति ६ को संकलित राजस्वलाई पूँजी वृद्धि हुने क्षेत्रमा लगानी गर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. सङ्कलित राजस्वलाई आय वृद्धि हुने क्षेत्रवारे अध्ययन, अनुसन्धानवाट पहिचान गर्ने र सो क्षेत्रमा लगानी गरिनेछ
२. निजी क्षेत्रसंगको सहकार्यमा व्यापारिक कम्प्लेक्स, सभाहल, उद्यान पार्क, प्राविधिक शिक्षालय, अस्पताल, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, हाटवजार, पर्यटकीय स्थलहरु निर्माणहरुमा लगानी गरी राजस्व अभिवृद्धि गरिनेछ ।
३. सहकारी तथा निजी क्षेत्रहरुसंगको सहकार्यमा शहरी तथा वजार क्षेत्रमा बहुउद्देश्यीय तथा बहुतले भवनहरु निर्माण गरी राजस्व अभिवृद्धि गरिने छ ।
४. कृषि र गैरकाष्ठ वन पैदावरका क्षेत्रमा उद्यमशिलता एवं व्यवसायिकता विकास गर्ने सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी उद्योग व्यवसायहरुको स्थापना, प्रवर्द्धन तथा विकास विस्तारवाट राजस्व अभिवृद्धि गरिनेछ ।

घ) कर राजस्व सुधार कार्ययोजना

तालिका नम्बर : १२			
कर राजस्व सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु	समयावधि	जिम्मेवारी
क)	सम्पत्ति कर		
१.	सम्पत्ति (जग्गा र भौतिक संचरना) को न्यूनतम मूल्याङ्कन परिमार्जन गर्ने	२०८० मंसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, नगर सभा

तालिका नम्बर : १२
कर राजस्व सुधार कार्ययोजना

क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
२.	सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा, परिमार्जन, संशोधन गर्ने	२०८० मंसिर मसान्त सम्म	नगर कार्यपालिका
३.	सम्पत्ति करदर परिमार्जन गर्ने	२०८० मंसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, नगर सभा
४.	सम्पत्ति (जग्गा र भौतिक संचरना) को स्वयं घोषणा अभियान सञ्चालन गर्ने	२०८०भाद्र देखि नियमित	नगरपालिका, वडा कार्यालयहरू
५.	सम्पत्ति कर सम्बन्धी करदाताहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्दै करदाता नम्बर वितरण गर्ने	२०८०भाद्र देखि नियमित	राजस्व शाखा र वडा कार्यालयहरू
ख)	घर जग्गा बहाल कर		
६.	नगरपालिकाभित्र संस्थागत, व्यवसायिक वा व्यक्तिगत प्रयोजनले बहालमा रहेका घरजग्गाको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने	२०८०कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व शाखा वडा सचिव
७.	घरजग्गा बहाल कर सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा परिमार्जन, संशोधन गर्ने	२०८०मंसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति र नगरसभा
ग)	व्यवसाय कर		
८.	नगरपालिका क्षेत्रमा व्यवसाय गर्नको लागि पालिकामा अनिवार्य दर्ता गर्नु पर्ने व्यवस्था गर्न सबै व्यवसायीलाई सुचित गर्ने	२०८० भाद्र देखि नियमित	राजस्व परामर्श समिति, राजस्व शाखा
९.	व्यवसाय कर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा, परिमार्जन, संशोधन गर्ने	२०८०मंसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति नगरसभा
१०.	दर्ता भएका (सूचीकृत) व्यवसायहरूको लगत अद्यावधिक गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरू
घ)	जडिवुटी, कवाडी, जीवजन्तु कर		
११.	जडिवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर सङ्कलन हुने स्थान र परिमाण जानकारीका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने	२०८० मंसिर मसान्त सम्म	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरू
१२.	जडीवुटी जीवजन्तु तथा कवाडी कर कार्यविधि तर्जुमागर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
ङ)	विज्ञापन कर		
१३.	न्यूनतम सङ्कलन हुन सक्ने रकम यकिन गरी ठेक्का अंक निर्धारण गर्ने	२०८० भाद्र मसान्त सम्म	राजस्वशाखा र वडा कार्यालयहरू
१४.	प्रदेश कानून बमोजिम विज्ञापन कर कार्यविधि तर्जुमागर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
च)	सवारी साधन कर		
१५.	नगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित सवारी साधनहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने	२०८० भदौ मसान्त सम्म	राजस्व उपशाखा, वडा कार्यालयहरू
१६.	प्रदेश कानून बमोजिम सवारी साधन कर कार्यविधि तर्जुमागर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

५.२ गैरकर राजस्व सुधार योजना

यस अन्तर्गत नगरपालिकाबाट गरिने सिफारिस, प्रमाणीकरण र संघ संस्थाहरूको दर्ता, इजाजत, अनुमति, नवीकरण, अचल सम्पत्तिको मूल्याङ्कन जस्ता सेवा सुविधाहरू उपलब्ध गराए वापतको शुल्क, दस्तुर एवं प्राकृतिक श्रोतको विक्री

रहेका छन । उपरोक्त गैरकरहरुको सुधारका लागि नगरपालिकाले देहाय वमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरेको छ ।

क) उद्देश्य :

स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रका गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान, विस्तार गरी नागरिकहरुलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय सेवा सुविधाहरु न्यूनतम शुल्क तथा दस्तुरमा उपलब्ध गराई पालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि ल्याउनु ।

ख) रणनीति

१. गैरकर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा गर्ने ।
२. गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान एवं विस्तार गर्ने ।
३. सेवा शुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा बनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरु

रणनीति १ को गैरकर राजस्व परिचालनका लागि ऐन, नियम, कार्यविधि तर्जुमा अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. नदीजन्य पदार्थहरु ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, दहत्तर, वहत्तर आदिको उपयोग सम्बन्धी निश्चित मापदण्ड निर्धारण गर्दै कार्यविधि तर्जुमा, परिमार्जन तथा संशोधन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२. स्थानीय व्यवसायिक तथा गैर सरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरुको दर्ता, नवीकरण, अनुमति, इजाजत सम्बन्धी कार्यविधि तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३. सरकारी एवं ऐलानी जग्गा उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरिनेछ ।
४. स्थानीय पर्यटक क्षेत्र प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

रणनीति २ को गैरकर राजस्वका आधार क्षेत्रहरु पहिचान एवं विस्तार अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. राजस्वका आधार क्षेत्र पहिचान तथा विस्तारका लागि अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ ।
२. नगरपालिका क्षेत्रभित्रको नदीजन्य पदार्थहरु ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको सङ्कलनका लागि अध्ययनका आधारमा ठेक्का प्रक्रियाद्वारा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा सङ्कलन एवं विक्री गर्दै नियमित रुपमा सो कार्यको अनुगमन गरिनेछ ।
३. स्थानीय व्यवसायिक, गैरसरकारी एवं सामुदायिक संघ संस्थाहरु सञ्चालन अधि अनिवार्य रुपमा अनुमति तथा इजाजत लिनुपर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
४. स्थानीय पर्यटकीय क्षेत्रहरु पहिचान, अत्यावश्यक पूर्वाधार एवं सेवा सुविधाको व्यवस्था गरी आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकहरुको प्रवेशमा न्यूनतम शुल्क निर्धारण गरिनेछ ।
५. शहरीकरणसंगसंगै निजीक्षेत्र, सहकारी संस्थासंगको सहकार्यमा फोहोरमैला व्यवस्थित गर्न ठेक्का प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति ३ को सेवा शुल्क, दस्तुर एवं महसुललाई समयसापेक्षा बनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरु

१. सेवा सुविधाहरुको शुल्क, दस्तुर न्यूनतम निर्धारण गर्ने र परिमार्जन गरिनेछ ।
२. स्थानीय व्यवसायिक, गैर सरकारी तथा सामुदायिक संघ संस्थाका लागि दर्ता शुल्क, नवीकरण, अनुमति एवं इजाजत शुल्क, दस्तुर अलग अलग निर्धारण गरिनेछ ।
३. भौगोलिक अवस्थिति र आर्थिक सामाजिक रुपमा अति विपन्न तथा लक्षित वर्गका आधारमा सेवा शुल्क, दस्तुरहरुमा छूट व्यवस्था गरिनेछ ।
४. एकै प्रकृतिको कार्य नियमित रुपमा सेवा लिनुपर्ने करदाताहरुको पहिचान गरी आवश्यक नियम बनाई सेवा शुल्क तथा दस्तुरमा छूटको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ) गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना

तालिका नम्बर : १३
गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना

क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
क)	नदीजन्य पदार्थको उपयोग		
१७.	नदीजन्य पदार्थको उपयोग गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमागर्ने र ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको बिक्री व्यवस्था गर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१८.	सम्भाव्य स्थलहरूको IEE परिक्षण गर्ने र सो अनुसारको परिमाण एकिन गर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	प्राविधिक शाखा र प्रशासकीय अधिकृत
१९.	सङ्कलन कार्यको नियमित रूपमा अनुगमन गरी अध्ययन प्रतिवेदनले सिफारिश गरेको मापदण्डभित्र मात्र रहेर उखननुहुने कार्य सुनिश्चित गर्ने	२०८० भाद्र देखि नियमित	राजस्व परामर्श समिति नगर कार्यपालिका
ख)	नक्सापास दस्तुर		
२०.	पुराना घरको अभिलेखीकरण/अद्यावधिकरण तथा नयाँ घरको नक्सा पास अनिवार्य गर्ने सम्बन्धमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	प्राविधिक शाखा, वडा कार्यालयहरू र कार्यपालिका
२१.	नक्सापासको लागि मापदण्ड तथा कार्यविधिहरू अनुसार भवन निर्माण भए नभएको निरन्तर अनुगमन गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्वशाखा वडा कार्यालयहरू
२२.	घरको तला, बनोट तथा किसिमका आधारमा दस्तुरको दर निर्धारण गरी समयानुकूल परिमार्जन गर्दै जाने	२०८० साउन देखि नियमित	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, प्राविधिक शाखा र वडा कार्यालयहरू
ग)	बहाल विटौरी शुल्क		
२३.	बहाल विटौरी शुल्कलाई परिमार्जन गर्दै कार्यविधि तर्जुमागर्ने	२०८० कार्तिक सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
२४.	सरकारी, पर्ति र ऐलानी जग्गाको पहिचान गरी सो को उपयोग गर्नेको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने	२०८० मंसिर मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
घ)	सेवा शुल्क, दस्तुर तथा विविध आय		
२५.	शुल्क तथा दस्तुरहरूको वर्गीकरण गरी दस्तुरका दरमा आवश्यक परिमार्जन गर्ने	२०८० साउन मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति, नगरसभा
ङ)	दीर्घकालीन आय स्रोतको पहिचान तथा सम्भाव्यता		
२६.	नगरपालिकालाई दीर्घकालीन आय आर्जन हुन सक्ने सम्भाव्य क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने - हाट बजार सञ्चालन - उद्यमशिलता विकास - औद्योगिक ग्राम - फोहोर प्रशोधन केन्द्र - स्थानीय पूर्वाधार सेवाहरू	२०८० भाद्र मसान्त सम्म	नगरकार्यपालिका
२७.	नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्यटकीय पूर्वाधार विकास सहित होमस्टे, रिसोर्ट सञ्चालनका लागि निजी क्षेत्र, सहकारी संस्थासंग सहकार्य गर्ने	२०८० भाद्र देखि नियमित	राजस्व शाखा, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगरकार्यपालिका
२८.	व्यापारिक कम्प्लेक्स, सभाहल, हाटबजार, प्राविधिक शिक्षालय, अस्पताल, फोहोर सङ्कलन केन्द्र, चिस्यान केन्द्र, सार्वजनिक शौचालय, बहुउद्देश्य तथा बहुतले भवन जस्ता भौतिक	२०८० भाद्र देखि नियमित	राजस्व शाखा, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर कार्यपालिका

तालिका नम्बर : १३			
गैरकर राजस्व सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
	पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक निजी साभेदारी मोडेलमा निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण, लिज, सेवा करार, व्यवस्थापन करार जस्ता विधि पद्धति मार्फत राजस्व सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने		

५.३ राजस्व प्रशासन सुधार योजना

यस अन्तर्गत नगरपालिकाको राजस्व नीति, कार्यक्रम, संगठनात्मक संरचना, प्रशासनिक संयन्त्र, जनशक्ति विकास तथा व्यवस्था एवं प्रविधिको प्रयोग जस्ता पक्षहरू रहेका छन् । उपरोक्त कार्यका लागि नगरपालिकाले देहाय बमोजिम उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरेको छ ।

क) उद्देश्य :

नगरपालिकाको राजस्व प्रशासनलाई सक्षम, सवल, प्रभावकारी, पारदर्शिव एवं प्रविधियुक्त बनाउनु ।

ख) रणनीति

१. नगरपालिकाको राजस्व सम्वन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहित नीति कार्यक्रम तय गर्ने ।
२. राजस्व परिचालनका लागि राजस्व प्रशासन छरितो, प्रभावकारी र पारदर्शिव बनाउने ।
३. राजस्व प्रशासनलाई प्रविधियुक्त बनाउने ।

ग) कार्यनीतिहरू

रणनीति १ को नगरपालिकाको राजस्व सम्वन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहित नीति कार्यक्रम तयगर्ने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरू

१. राजस्व सुधार एवं परिचालनका लागि नगरपालिकाको राजस्व सम्वन्धी ३ वर्षे लक्ष्य सहित मध्यकालीन नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
२. मध्यकालीन नीतिका आधारमा वार्षिक कार्यक्रम तयार पारी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

रणनीति २ को राजस्व परिचालनका लागि राजस्व प्रशासन छरितो, प्रभावकारी र पारदर्शिव अन्तर्गतका कार्यनीतिहरू

१. राजस्व शाखामा प्राविधिक कर्मचारी (आइटी) सहित आवश्यक कर्मचारी कार्यपालिका व्यवस्था गरिनेछ ।
२. वडा कार्यालयवाट राजस्व सडकलन गर्ने अलग्गै इकाइ स्थापना गरी आवश्यक कर्मचारीको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार राजस्व परामर्श समितिलाई क्रियाशील बनाइनेछ ।
४. नागरिकहरूको अचल सम्पत्ति मूल्याङ्कनका लागि प्राविधिकहरू समेत रहने गरी नगरपालिका स्तरीय सम्पत्ति मूल्याङ्कन समिति गठन गरिनेछ ।
५. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. राजस्व प्रशासनका विधि प्रक्रिया, ऐन, नियम तथा कार्यविधि एवं नीति कार्यक्रमवारे जनप्रतिनिधि एवं करदाताहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
७. सम्भावित करदाता, स्थानीय समुदायलाई कर सम्वन्धी कर शिक्षा, सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८. नगरपालिकाको आय व्यय विवरण अद्यावधिक गर्दै वेवसाइडमा अपलोड गरिनेछ ।

रणनीति ३ को राजस्व प्रशासनलाई प्रविधियुक्त बनाउने अन्तर्गतका कार्यनीतिहरू

१. राजस्व शाखा एवं वडा कार्यालयमा समेत कम्प्युटर प्रणाली आइसिटि प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
२. वडा कार्यालयहरू सहित कार्यपालिकामा तिब्रगतिको इण्टरनेट जडान गरिनेछ ।
३. राजस्व सम्वन्धी कार्यका लागि अनलाइन सेवा प्रदान गरिनेछ ।
४. वित्तीय संस्थाहरूसंग सहकार्य गरी वैकिङ्ग प्रक्रिया मार्फत राजस्व सडकलन गर्ने र कम्प्युटर प्रिण्टेड विजक जारी गरिनेछ ।

५. मोवाइल एप्सको विकास गरी राजस्व सम्बन्धी जानकारी करदाताहरूलाई गराइने छ ।

घ) राजस्व प्रशासन सुधार कार्ययोजना

तालिका नम्बर : १४ राजस्व प्रशासन सुधार कार्ययोजना			
क्र.सं.	सुधारका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू	समयावधि	जिम्मेवारी
क)	संगठानिक स्वरूप तथा संस्थागत क्षमता		
२९.	राजस्व शाखामा राजस्व सम्बन्धी सम्पूर्ण दस्तावेज तथा तथ्याङ्कको अभिलेख राख्ने	नियमित	राजस्व उपशाखा
३०.	राजस्व शाखामा कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने	२०८० असोज मसान्त सम्म	कार्यपालिका
३१.	राजस्व प्रशासनका कर्मचारी (वडा सचिव समेत)लाई क्षमता तालिम व्यवस्था गर्ने	२०८० मंसिर सम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३२.	राजस्व असुलीमा प्रयोग हुँदै आएको कम्प्युटर सफ्टवेयरमा आवश्यक सुधार गर्ने	२०८० कार्तिक मसान्त सम्म	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व शाखा
३३.	वडा सचिवहरूको बैठक नियमित (कम्तिमा त्रैमासिक) राखी राजस्व असुलीको अवस्था, भोगेका समस्या तथा एकरूपता ल्याउन छलफल गर्ने	त्रैमासिक	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व शाखा
ख)	कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था		
३४.	आवश्यक ऐन तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने	२०८० जेष्ठ मसान्त सम्म	राजस्व परामर्श समिति नगरसभा
३५.	राजस्व नीति करदातामैत्री बनाउने	२०८० साउन	कार्यपालिका
ग)	समन्वय, अनुगमन र समीक्षा		
३६.	राजस्वसंग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु संग नियमित समन्वय तथा छलफल गर्ने	अर्ध वार्षिक	राजस्व शाखा
३७.	स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको बैठक नियमित बसी राजस्व सङ्कलन प्रगतिको समीक्षा गरी सुधारका कदम चाल्ने	त्रैमासिक	राजस्व शाखा
घ)	राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने		
३८.	कार्ययोजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गर्ने र क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्व शाखा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
३९.	आवधिक रुपमा अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने र क्रियाकलापहरूमा आवश्यक परिमार्जन गर्दै जाने	२०८० साउन देखि नियमित	राजस्व शाखा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

परिच्छेद - छः
त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण

नगरपालिकाको आगामी आर्थिक वर्षहरू २०८०/८१देखि २०८२/८३ का लागि राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ । राजस्व प्रक्षेपण राजस्व सुधार योजनामा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरूको आधारमा गरिएको हो । आय प्रक्षेपण गर्दा भविष्यमा आयका आधारको दायरा तथा दर बढ्न गई सोबाट हुनसक्ने योगदानलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ । त्यसैगरी केही शिर्षकहरूको आय प्रक्षेपण गर्दा विगतको आय सङ्कलनको वृद्धिदरलाई आधार मानिएको छ । आय प्रक्षेपणका आधारहरूलाई शिर्षकगत रूपमा तल व्याख्या गरिएको छ ।

६.१ राजस्व प्रक्षेपणको आधार

तालिका नम्बर : १५ राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरू		
क्र. सं.	राजस्व शिर्षक	प्रक्षेपणको आधार
क)	आन्तरिक आय तर्फ	
१.	सम्पत्ति कर	घरधुरीको आधारमा सम्पत्ति कर निर्धारण गरिएको छ । यस अन्तर्गत हरेक दूर्ईघरमा १.५ जना करदाता हुनसक्छन भन्ने आधारमा कूल क्षमता रु.२ करोड ६० लाख ८४ हजार ५०८ रहेकोमा पहिलो वर्ष सो रकमको २० प्रतिशत, त्यसपछिको वर्षमा २५ प्रतिशत र तेश्रो वर्षमा ३० प्रतिशतका दरले प्राप्त हुन सक्ने ।
२.	घरजग्गा बहाल कर	घरबहाल कर वापत रु.१५ लाख ३४ हजार सङ्कलन हुन सक्ने अनुमान का आधारमा सोको करीव ५० प्रतिशत पहिलो वर्ष, ६० प्रतिशत दोश्रो र तेश्रो वर्षमा ७५ प्रतिशत सङ्कलन हुन सक्ने
३.	व्यवसाय कर	वार्षिक रु.६६ लाख ८० हजार वार्षिक सङ्कलन हुन सक्ने क्षमताका आधारमा सो रकमको पहिलो वर्ष २५ प्रतिशत, दोश्रो वर्ष ३५ प्रतिशत र तेश्रो वर्ष ५० प्रतिशतका दरले सङ्कलन हुन सक्ने
४.	सवारी साधन कर	आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि अनुमान गरिएको रकममा वार्षिक १५ प्रतिशतले हरेक वर्ष वृद्धि हुन सक्ने
५.	पूर्वाधार सेवा उपयोग शुल्क	हरेक वर्ष १५ प्रतिशतका दरले राजस्व अभिवृद्धि हुन सक्ने
६.	नक्सापास दस्तुर	हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले राजस्व अभिवृद्धि हुन सक्ने
७.	फोहोरमैला सरसफाइ शुल्क	आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि रु.२० लाख प्राप्त हुन सक्ने अनुमानका आधारमा हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुन सक्ने
८.	सिफारिस दस्तुर	हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुन सक्ने
९.	नाता प्रमाणित दस्तुर, प्रशासनिक दण्ड जरिवाना, अन्य दस्तुर	हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुन सक्ने
१०.	सवारी पार्किङ शुल्क	प्रत्येक वर्ष १५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुन सक्ने अनुमानका आधारमा पहिलो वर्ष रु.४ लाख प्राप्त हुन सक्ने

तालिका नम्बर : १५ राजस्व प्रक्षेपणका आधारहरू		
क्र. सं.	राजस्व शिर्षक	प्रक्षेपणको आधार
११.	पार्किङ शुल्क	हरेक वर्ष १५ प्रतिशतका दरले राजस्व वृद्धि हुन सक्ने अनुमानका आधारमा पहिलो वर्ष रं.८ लाख प्राप्त हुन सक्ने
ख	वाह्य श्रोत	
१२.	संघीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण, राजस्व बाँडफाँड	हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान
१३.	प्रदेश सरकार : वित्तीय समानीकरण, राजस्व बाँडफाँड	हरेक वर्ष ५ प्रतिशतका दरले वृद्धि हुने अनुमान

५.२ त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण

क) आन्तरिक आयको प्रक्षेपण : आगामी तीन आर्थिक वर्षको आय प्रक्षेपण निम्न अनुसार छ ।

तालिका नम्बर : १६ त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : आन्तरिक आय				
श्रोतहरू	आधार वर्ष २०७९/८०	आर्थिक वर्ष		
		२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
सम्पत्ति कर	२८,०७४,१२६		४२,८४९,८७३	४२,८४९,८७३
भूमिकर मालपोत	५,४०२,०६२	३५,०००,०००		
घर वहालकर	१,२२८,७५६	२,२००,०००	१,३४४,०००	१,६१२,८००
व्यवसाय कर	६५९,९६१	१४,०००,०००	१,८००,०००	२,१६०,०००
सवारी साधन कर (सवारी साधान)	-	४००,०००	४६०,०००	५२९,०००
जम्मा कर राजस्व	७,२९०,७७९	५१,६००,०००	४६,४५३,८७३	४७,१५१,६७३
वहाल विटौरी शुल्क	-	-	-	-
पूर्वाधार सेवा उपयोगमा लाग्ने कर	८४,०००	१,५००,०००	१,०००,०००	१,१००,०००
अन्य शुल्क	१,५९०,२८३	४००,०००	५००,०००	५५०,०००
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	१,०७८,८१७	५००,०००	५००,०००	५५०,०००
नक्सापास दस्तुर	३,९२०,९२१	३०,०००,०००	२,५००,०००	२,६२५,०००
सिफारिस दस्तुर	३,१६७,२४१	७,०००,०००	५,५००,०००	६,०५०,०००
व्यक्तिगत घटना दर्ता विलम्ब	२०१,९६०	३,०००,०००	४,२५०,०००	३,६१२,५००
जलस्रोत सम्बन्धी अन्य दस्तुर	९,२०८,७१९	-	-	-
अन्य क्षेत्रको आय	१,०४२,३३७	४००,०००	५७५,०००	६६१,२५०
प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना	११२,९५४	५००,०००	८८०,०००	९६८,०००
वेरुजु फछ्यौट (अन्य राजस्व)	३७६,१११	१,२८०,०००	६१४,४००	४६०,८००

तालिका नम्बर : १६				
त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : आन्तरिक आय				
श्रोतहरू	आधार वर्ष २०७९/८०	आर्थिक वर्ष		
		२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
सरसफाइ तथा पोहोर व्यवस्थापन शुल्क			१,१००,०००	१,२१०,०००
पार्किङ शुल्क			४६०,०००	५२९,०००
पर्यटन शुल्क			९२०,०००	१,०५८,०००
जम्मा गैरकर राजस्व	२०,७८३,३४३	९६,१८०,०००	१४,९७४,४००	१६,१२३,३००
जम्मा आन्तरिक आय	२८,०७४,१२२	१४७,७८०,०००	६१,४२८,२७३	६३,२७४,९७३

ख) वाह्य श्रोतको अनुमान :

तालिका नम्बर : १७				
त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : वाह्य श्रोत				
श्रोतहरू	आधार वर्ष २०७९/८०	आर्थिक वर्ष		
		२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
संघ : समानीकरण	११९,३००,०००	१२६,०००,०००	१३८,९१५,०००	१४५,८६०,७५०
संघ : सशर्त	३४८,४५२,०००	३३७,५७९,०००	३७२,१८०,८४८	३९०,७८९,८९०
संघ : विशेष अनुदान	१०,०००,०००	१२,५००,०००	१३,७८१,२५०	१४,४७०,३१३
संघ : समपूरक	-	-	-	-
प्रदेश : समानीकरण	५,४३१,०००	६,०१३,०००	६,६२९,३३३	६,९६०,७९९
प्रदेश : सशर्त	३७,८५०,०००	११,५४४,०००	१२,७२७,२६०	१३,३६३,६२३
प्रदेश : विशेष अनुदान	७,०००,०००	७,०००,०००	७,७१७,५००	८,१०३,३७५
प्रदेश : समपूरक	२१,०११,०००	२०,०००,०००	२२,०५०,०००	२३,१५२,५००
राजस्व बाँडफाँड	९०,०३२,०९०	१२०,६०४,०००	१३२,९६५,९१०	१३९,६१४,२०६
जम्मा वाह्य श्रोत	६३९,०७६,०९०	६४१,२४०,०००	७०६,९६७,१००	७४२,३१५,४६५

ग) आन्तरिक आय र वाह्य आय संक्षिप्त प्रक्षेपण :

तालिका नम्बर : १८					
त्रिवर्षीय राजस्व प्रक्षेपण : आन्तरिक र वाह्य श्रोत					
(रकम रु हजारमा)					
विवरण	२०७७/७८ आधार वर्ष	२०७९/८० अनुमान	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
जम्मा आन्तरिक आय	२८,०७४	१४७,७८०	६१,४२८	६३,२७४	६५,४०४
जम्मा : वाह्य श्रोत	६३९,०७६	६४१,२४०	७०६,९६७	७४२,३१५	७७९,४३१
कूल : आन्तरिक र वाह्य	६६७,१५०	७८९,०२०	७६८,३९५	८०५,५९०	८४४,८३५

परिच्छेद - सात : कार्यान्वयन तथा अनुगमन र मूल्याङ्कन

७.१ कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

सहभागितात्मक पद्धति अपनाई तर्जुमा गरिएको यस राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि नगरपालिकाले राजस्व सुधारसंग सम्बन्धित नीति, रणनीति, उद्देश्य अनुरूप माथि कार्ययोजना खण्डमा उल्लेख गरिएका कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरूको लागि आवश्यक खर्चलाई विनियोजन बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ । कार्ययोजनामा उल्लेख भएका कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरू सम्पादन हुन नसकेमा त्यसले प्रक्षेपण गरिए बमोजिम आय सङ्कलनमा प्रभाव पार्न सक्दछ । यसका अतिरिक्त राजस्व सुधार कार्ययोजनाका निश्चित कार्य गर्न अन्य सहयोगी निकाय तथा परियोजनाहरूबाट पनि सहयोग लिन सकिन्छ ।

नगरपालिकालाई प्राप्त राजस्व अधिकारहरू मध्ये कतिपय अधिकारहरू विगतको तुलनामा निकै फरक भएकाले राजस्व व्यवस्थापनलाई त्यस अनुरूप सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । तसर्थ राजस्व सुधार कार्य योजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरूलाई पनि प्राथमिकीकरण गरी कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ ।

७.२ कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको व्यवस्था अनुसार गठन भएको राजस्व परामर्श समितिलाई राजस्वका स्रोत, दायरा तथा दरको विश्लेषण गरी अन्तरिक आम्दानीका स्रोतहरू अनुमान गर्ने र स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई आय अनुमान गर्ने कार्यमा यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाले सहयोग गर्दछ । यो राजस्व सुधार कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि निम्न चार तहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन व्यवस्था सिफारिस गरिएको छ ।

(क) कार्यालय स्तरको अनुगमन

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, राजस्व शाखा तथा अन्य सम्बन्धित शाखाका कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्दछ । स्थानीय सरकारले कम्तिमा महिनामा एक पटक बैठक वसी योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था तथा असुली अवस्थाको अनुगमन गरी लक्ष्य हासिल गर्ने तर्फ आवश्यक कार्यगत निर्णयहरू गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक छ ।

(ख) राजस्व परामर्श समितिबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

राजस्व परामर्श समितिले चौमासिक रूपमा राजस्व सुधार योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, आय सङ्कलनको अवस्थाको नियमिति अनुगमन गरी कार्यपालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । त्यसैगरी आगामी आर्थिक वर्षको लागि आयको अनुमान गर्ने कार्य यसअघि भएका गरेका कार्यको मूल्याङ्कन गरी स्रोत, दर तथा दायरामा सुधारको लागि क्रियाकलाप सिफारिस गर्ने र त्यसको आधारमा आयको अनुमान गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यसका अतिरिक्त आर्थिक वर्षको समाप्ती पश्चात राजस्व सुधार योजनाको समीक्षा गरिनु आवश्यक छ ।

(ग) कार्यपालिकाबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

कार्यपालिकाको बैठकले राजस्व परामर्श समितिबाट प्रस्तुत गरेका सुझावहरूलाई छलफलमा ल्याई आवश्यक निर्णय गर्ने कार्य यस अन्तर्गत पर्दछ । छलफलको क्रममा राजस्व सुधार कार्ययोजना तथा आय असुली अवस्थाको समीक्षा गरी आवश्यकताको आधारमा नीतिगत तथा कार्यगत निर्णय लिनु आवश्यक छ ।

(घ) वाह्य अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

राजस्व सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्न संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, प्रदेश मन्त्रालय, दातृ निकायहरू आदिले अनुगमनको लागि सहयोग प्रदान गर्न सक्नेछन् । यस्तो अनुगमन प्रणालीको स्थापनाले स्थानीय सरकारको अनुगमन तथा प्रतिवेदन गर्ने क्षमतामा विकास

हुनेछ । राजस्व प्रशासनसंग सम्बन्धित तथ्याङ्क बाहेक योजना कार्यान्वयन प्रक्रियाको अनुगमन तथा करदाताहरुको भावना तथा विचार सङ्कलन पनि अनुगमनको मुख्य विधि बनाउन सकिन्छ ।

अनुसूची

अनुसुची १

राजस्व सुधार कार्य योजना तयारीका लागि सूचना संकलन फाराम

पालिकाको नाम:

राजस्व शाखा प्रमुखको नाम:

नोट: सबै रकम रु हजारमा भरिदिनुहोला ।

१.पालिकालाई प्राप्त आन्तरिक राजस्व अधिकार र परिचालनको अवस्था:

आय शीर्षकहरू	सम्भावना (भएको/नभएको)	बैठकबाट दर निर्धारण (भएको/नभएको)	पालिकाबाट संकलन (भएको/नभएको)
क) कर राजस्व			
● सम्पत्तिमा आधारित कर –मालपोत वा भूमिकर			
● सम्पत्तिमा आधारित कर – सम्पत्तिकर			
● सवारी कर (टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा, इरिक्सा)			
● घरजग्गा बहाल कर			
● व्यवसाय कर			
● जडीवुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर			
● विज्ञापन कर			
● मनोरञ्जन कर			
(ख) गैर कर राजस्व			
● सवारी पार्किङ्ग शुल्क			
● खानेपानी महशुल (स्थानीय)			
● विद्युत महसुल (स्थानीय)			
● बहाल विटौरी शुल्क			
● पर्यटन सेवा शुल्क			
● फोहरमैला व्यवस्थपन शुल्क			
● ढल निकास सेवा शुल्क			
● सार्वजनिक शौचालय सेवा शुल्क			
● हाटवजार सेवा शुल्क			
● पशुवधशाला सेवा शुल्क			
● सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क			
● सडक बत्ती सेवा शुल्क			
● अतिथि गृह सेवा शुल्क			
● अचल सम्पत्ति मूल्यांकन शुल्क			

आय शीर्षकहरू	सम्भावना (भएको/नभएको)	बैठकबाट दर निर्धारण (भएको/नभएको)	पालिकाबाट संकलन (भएको/नभएको)
● दर्ता, अनुमति तथा नविकरण दस्तुर (एफएम रेडियो सञ्चालन, घ वरगको निर्माण इजाजतपत्र, विद्यालय स्थापना, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म आदि)			
● नक्सापास दस्तुर			
● सिफारिस तथा बक्सौनी दस्तुर			
● व्यक्तिगत घटना दर्ता विलम्ब शुल्क			
● नाता प्रमाणित दस्तुर			
● अन्य प्रमाणित दस्तुर			
● लिलाम विक्री			
● सार्वजनिक निजी साभेदारी			
● अन्य स्रोत परिचालन (नक्सा फाराम, फोटोकपी, प्रोफाइल, घरनम्बर आदि)			
● साँवा, ब्याज, लाभांस र वोनस			
● भाडा तथा वहाल			
● मेसिन तथा औजार भाडा			
● सभागृह भाडा			
● ताल, पोखरी तथा जग्गा भाडा			
● स्लेट, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा एवं माटोजन्य वस्तुको विक्री			
● काठ, दाउरा, जराजुरी, दहत्तर, वहत्तर विक्री			
● वन पैदावर (सामुदायिक वनको) विक्री वापतको आय			
● केवलकार, ट्रेकिङ्ग, कार्याकिङ्ग, वञ्जीजम्प, जिपप्यार, प्याराग्लाइडिङ्ग, आदि मनोरञ्जन तथा साहसी खेलकुद सम्बन्धी सेवा तथा व्यवसायमा सेवा शुल्क			
● निर्माण सञ्चालन र व्यवस्थापन गरेका स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा सेवा शुल्क (धारा, धर्मशाला, पुस्तकालय, पार्क, पौडी पोखरी, व्ययमशाला, पर्यटकीय स्थल, शवदह			

३. राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था:

नीति निर्धारणका क्षेत्रहरू	हालको अवस्था	नीतिगत सुधारकोलागि के गर्नु पर्ला ?
संगठनात्मक ब्यवस्था		
राजस्व शाखाको ब्यवस्था संगठन संरचनामा छु छैन ?		
राजस्व शाखामा कुन तहका कति दरवन्दी छन् ? र हालको पदपूर्तिको अवस्था कस्तो छ ?		
कर्मचारीको क्षमता विकासकोलागि के गरिएको छ ?		
राजस्व प्रशासनले गर्ने काममा स्पष्टता कस्तो छ ?		
कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवारी स्पष्ट र लिखित रूपमा दिइएको छु छैन ?		
कर्मचारीहरूलाई आवश्यक पर्ने स्थान, फर्निचर, यातायात साधन, कम्प्युटर, मसलन्द आदिको ब्यवस्था कस्तो छ ?		
सूचना प्रविधिको प्रयोगको अवस्था कस्तो छ ? (सफ्टवेयर, एसएमएस, इमेल, टेलिफोन आदि)		
राजस्व परिचालनका लागि वडा लाई दिइएको जिम्मेवारी के छु		
राजस्व प्रशासन संचालन अवस्था		
करदाताहरूको नाम तथा करलाग्ने आधारको अभिलेख ब्यवस्था कस्तो छ ? कर अभिलेख आवश्यक पर्ने स्रोतहरू – सम्पत्ति, व्यवसाय, सवारी साधन, विज्ञापन, वहाल आदि		
पालिकाको स्वामित्वमा रहेका स्थायी सम्पत्तिहरूको विवरण तथा सो को परिचालन कस्तो छ ?		
कर निर्धारणकोलागि सम्पत्ति वा आय वा खर्च वा कारोवारको मूल्यांकन कतिको सहि रूपमा भएको छ ? मूल्यांकन अनुसार कर निर्धारण भएको छु छैन ?		
चुहावट हुन सक्ने सम्भावनाहरू के के छन् र तिनको नियन्त्रणकोलागि कस्तो नीति लिइएको छ ?		
ब्यवस्थाको वर्खिलाप गरेमा दण्डको ब्यवस्था कस्तो छ ?		
समयमा तिर्नेलाई छुट र ढीलो बुझाएमा जरीवाना लाग्ने ब्यवस्था सबै आयस्रोतहरूमा कसरी लागु गरिएको छ ?		
करदाताहरूलाई उनीहरूले तिर्नुपर्ने कर रकमबारे जानकारी गराउने ब्यवस्था के छु र कतिको प्रभावकारी छु ?		
पालिकाले निर्धारण गरेको कर तथा शुल्कमा चित्त नबुझेमा गुनासो वा उजुरी गर्नेसक्ने ब्यवस्था के कस्तो छु ?		
राजश्व शाखाको कार्य प्रकृया, चुहावट नियन्त्रणको प्रयास, लक्ष तथा असुली अवस्थाको अनुगनमनको ब्यवस्था के छु ?		
सार्वजनिक निजी साभेदारी अवधारणाको कार्यान्वयनको अवस्था कस्तो छु ?		
सूचना तथा समन्वय		

४. पालिकाको आय विवरण

क्र.सं.	आय शिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)			
		२०७६/७७ यथार्थ आय	२०७७/७८ यथार्थ आय	२०७८/७९ यथार्थ आय	२०७९/८०अनु मान
१	आन्तरिक आय				
१.१	कर राजस्व				
	मालपोत वा भूमिकर				
	सम्पत्तिकर				
	व्यवसाय कर				
	सवारी कर				
	घरजग्गा बहाल कर				
	विज्ञापन कर				
	मनोरञ्जन कर				
१.२	गैरकर राजस्व				
१.२.१	सेवा शुल्क				
	सवारी पार्किङ्ग शुल्क				
	खानेपानी महशुल				
	विद्युत महसुल				
	टेलिफोन महसुल				
	पर्यटन सेवा शुल्क				
	फोहरमैला व्यवस्थापन शुल्क				
	ढल निकास सेवा शुल्क				
	सार्वजनिक शौचालय सेवा शुल्क				
	हाटवजार सेवा शुल्क				
	पशुवधशाला सेवा शुल्क				
	सार्वजनिक संरचना मर्मत सम्भार शुल्क				
	सडक बत्ती सेवा शुल्क				
	अतिथी गृह सेवा शुल्क				
	अचल सम्पत्ति मूल्यांकन शुल्क				
१.२.२	दस्तुर				
	दर्ता तथा नविकरण दस्तुर				

क्र.सं.	आय शिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)			
		२०७६/७७ यथार्थ आय	२०७७/७८ यथार्थ आय	२०७८/७९ यथार्थ आय	२०७९/८०अनु मान
	नक्सापास दस्तुर				
	सिफारिस तथा बक्सौनी दस्तुर				
	नाता प्रमाणित दस्तुर				
	अन्य प्रमाणित दस्तुर				
१.२.३	विक्री				
	चालु सम्पत्ति लिलाम विक्री				
	स्थायी सम्पत्ति विक्री				
१.२.४	स्रोत परिचालन				
	सार्वजनिक निजी साभदारी				
	अन्य स्रोत परिचालन (नक्सा फाराम, फोटोकपी, प्रोफाईल, घरनम्बर आदि)				
१.२.५	साँवा, ब्याज, लाभांस र वोनस				
१.२.६	अन्य आय				
	भाडा तथा वहाल				
	मेसिन तथा औजार भाडा				
	सभागृह भाडा				
	ताल, पोखरी तथा जग्गा भाडा				
	दण्ड जरिवाना				
	धरौटी फिर्ता				
	पेशकी फिर्ता				
२.	वाह्य स्रोत				
२.१	अनुदान				
२.१.१	नेपाल सरकारबाट अनुदान				
	सशर्त अनुदान				
	समानीकरण अनुदान				
	अन्य नगद अनुदान				
	समपुरक अनुदान				
	विशेष अनुदान				

क्र.सं.	आय शिर्षक	यथार्थ आय (आ.ब.)			
		२०७६/७७ यथार्थ आय	२०७७/७८ यथार्थ आय	२०७८/७९ यथार्थ आय	२०७९/८०अनु मान
२.१.२	राजश्व वाँडफाँड				
	संघ				
	प्रदेश				
२.१.३	अन्य अनुदान				

५. सम्भाव्यताको लागि आधारभूत तथ्यांक

१. घरको विवरण

क्र.सं.	घरको वर्गीकरण	घर संख्या	बहालमा भएको संख्या
१	कच्चीघर (कच्ची जोडाई भई कच्ची छाना भएको)		
२	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : एक तले		
३	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले		
४	कच्ची जोडाई भई ढलाई वा टिनको छाना भएको : दुई तले भन्दा माथी		
५	पिलर सिस्टम नभएको पक्क घर : एक तले		
६	पिलर सिस्टम नभएको पक्क घर : दुई तले		
७	पिलर सिस्टम नभएको पक्क घर : तीन तले		
८	पिलर सिस्टम नभएको पक्क घर : तीन तले भन्दा माथी		
९	पिलर सिस्टम भएको पक्क घर : एक तले		
१०	पिलर सिस्टम भएको पक्क घर : दुई तले		
११	पिलर सिस्टम भएको पक्क घर : तीन तले		
१२	पिलर सिस्टम भएको पक्क घर : तीन तले भन्दा माथी		
१३	व्यापारीक तथा औद्योगिक प्रयोजनका लागि निर्मित घर (नोट: व्यापारीक कम्प्लेक्स, पार्टी प्यालेस, अस्पताल, कोल्ड स्टोर, नीजि विद्यालय तथा क्यापस आदी)		
जम्मा			

२. जग्गाको विवरण

मालपोत (भूमिकर) सम्बन्धी विवरण

१. पालिकामा दर्ता भएका करदाता संख्या .....
२. गत आव मा कर तिर्ने करदाता संख्या .....
३. संकलित रकम रु. ....

क्र.सं.	जग्गाको किसिम	क्षेत्रफल (विघा, कठ्ठा)	औषत मूल्याङ्कन दर (मालपोत कार्यालयको आधारमा)	कैफियत
१	शहरी तथा बजार क्षेत्र			
२	आवसिय क्षेत्र			
३	कृषि क्षेत्र			
४	वन तथा अन्य क्षेत्र			
जम्मा				

३. पालिकाको स्वामित्वमा रहेको जग्गा जमिन वा भौतिक निर्माण, भवन तथा औजारहरु

क्र.सं.	स्थान वा भौतिक निर्माण विवरण	संख्या/क्षेत्रफल	हालको उपयोग	भाडा वा बहाल दिएको भए रकम रु.
१				
२				
३				

४. पालिका क्षेत्रमा रहेका सवारी साधनको विवरण

१. पालिकामा दर्ता भएका करदाता संख्या .....
२. गत आव मा कर तिर्ने करदाता संख्या .....
३. संकलित रकम रु. ....

क्र.सं.	सवारी साधन	संख्या	कैफियत
१	बस, ट्रक, लरी र अन्य हेभी गाडी		
२	भाडाका कार र जिप		
३	भाडाका टेम्पो		
४	भाडाका मिनीबस		
५	निजी कार, टेम्पा		
६	निजी स्कुटर, मोटरसाइकल		
७	ठेलागाडा,टाँगा, रिक्सा		
जम्मा			

५. पालिकाले निर्माण गरेको वा हस्तान्तरण भै आएको सडक र त्यसमा गुड्ने सवारी विवरण

क्र.सं.	सडक	सवारी साधन	सवारी प्रवेश संख्या (दैनिक)			कैफियत
			अधिकतम	न्यूनतम	औसत	
१		बस, ट्रक, ट्रेक्टर				

		मिनिवस			
		कार र टेम्पो			
		अन्य			

पालिका । वडा क्षेत्रमा रहेका व्यापार व्यवसायको विवरण

1. पालिकामा दर्ता भएका जम्मा करदाता संख्या .....
2. गत आवामा कर तिर्ने करदाता संख्या .....
3. संकलित रकम रु .....

क्र.सं.	व्यापार व्यवसायको विवरण	संख्या			कैफियत
		साना लगानी	मझौला लागनी	ठूला लगानी	
1	व्यापारिक वस्तु				
1.1	चुरोट, रक्स, ज्वेलरी				
1.2	निर्माण सामाग्री, कम्प्युटर विधुत्त सामान, क्यामेरा, टेलिभिजन, रेडियो, कार्पेट, पेट्रोलियम पदार्थ				
1.3	खाद्य पदार्थ, कपडा पसल				
1.4	सवारी साधन				
2	विशेषज्ञ परामर्श तथा अन्य व्यावसायिक सेवा				
2.1	चिकित्सक, इन्जिनियर, कानुन व्यवसायी, लेखा परिक्षक, परामर्शदाता, बीमा एजेन्ट, सभेयर, अनुवादक, शेयर दलाल, सामान हुवानीकर्ता तथा कम्पनी				
2.2	संस्थागत पेन्टर				
3	निर्माण व्यवसाय (प्रधान कार्यालय भएको)				
4	उत्पादनमूलक उद्योग				
5	उर्जामूलक उद्योग				
6	कृषि तथा वन जन्य उद्योग				
7	खनिज उद्योग				
8	पर्यटन उद्योग				
9	सेवा उद्योग				
10	निर्माण उद्योग				
11	संचार सेवा				
11.1	निजी क्षेत्रको हुलाक, कुरियर, फोन, इमेल, इन्टरनेट				

11.2	छपाई तथा प्रकाशन				
12	वित्तीय सेवा				
12.1	बाणिज्य बैंक (नेपाल सरकारको पुर्ण स्वामित्व बाहेक)				
12.2	वित्तीय कम्पनी (मुख्य कार्यालय भएको)				
12.3	बीमा कम्पनी				
12.4	वित्तीय कम्पनी (शाखा कार्यालय), मनि एक्सचेन्ज, शेयर कारोबार				
12.5	सहकारी बैंक				
13	स्वास्थ्य सेवा				
13.1	गौरसरकारी अस्पताल, नर्सिङ होम				
13.2	क्लिनिक तथा ल्याव				
14	शिक्षा सेवा				
14.1	निजी क्षेत्रका स्कुल, क्याम्पस, विश्वविद्यालय				
14.2	तालीम तथा अनुसंधान केन्द्र				
15	मर्मत सम्भार सेवा				
16	अन्य सेवा				
16.1	विज्ञापन, व्यूटी पालैर, सैलुन, फोटो स्टुडियो, पेन्टर, बिक्रेता (मासु, फूल विरुवा, सिसा, प्लाईउड, भाँडाकुडाँ, खेलौना, गिफ्ट), पुल हाउस				
16.2	बैदेशिक रोजगार				
16.3	स्वदेशिक रोजगार				
16.4	रियस स्टेट				
16.5	पशु बधशाला				
16.6	स्टिल काठ फर्निचर				
16.7	केबुल नेटवर्किङ				
17	अन्य व्यवसाय				
17.1	पार्क, पिकनिक स्पट				
17.2	टुर अपरेटर				
17.3	मथि उल्लेखित नभएको				
17.4	मथि उल्लेखित नभएको				

17-5	मथि उल्लेखित नभएको				
------	--------------------------	--	--	--	--

७. पालिका तथा वडाको स्वामित्वमा रहेको वा सार्वजनिक स्थानमा भएको पार्किङ्ग विवरण

क्र.सं.	पार्किङ्ग क्षेत्र, स्थान	सवारी साधन	सवारी पार्किङ्ग संख्या (दैनिक)			कैफियत
			अधिकतम	न्यूनतम	औसत	
		बस, ट्रक, ट्रेक्टर				
		मिनिबस				
		कार र टेम्पो				
		अन्य				

८. पालिका तथा वडाले उपलब्ध गराउने विभिन्न सेवा विवरण

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराईएको स्थान वा क्षेत्र	हालको अवस्था (आय)
1	खानेपानी		
2	फोहरमैला व्यवस्थापन		
3	सडक बत्ती		
4	ढल निकास		
5	सार्वजनिक शौचालय		
6	हाट बजार		
7	पोखरी		
8	पशु बधशाला		
9	अन्य (जात्रा मेला)		
10	अन्य		
जम्मा			

९. प्राकृतिक स्रोतजन्य वस्तु विक्री

क्र.सं.	उत्पादन/उत्खनन स्थल	वस्तुहरु	कूल उत्खनन योग्य परिणाम	विक्री मूल्य	संभाव्य निकासी परिमाण
1		दुङ्गा			
		गिट्टी			
		स्लेट			
		वालुवा			
		दहत्तर बहत्तर			
		अन्य			

--	--	--	--	--	--

१०. जडीवुटी, कवाडी र जीवजन्तुको व्यवसायिक उपयोग

क्र.सं.	वस्तुहरु	इकाइ	कुल संकलन र व्यवसायिक उपयोग (परिमाण)	अनुमानित मूल्य
क	जडीवुटीजन्य वस्तुहरु			
ख	कवाडी जन्य वस्तुहरु			
ग	जीवजन्तुको हाड, सिंग, खुर, प्वाँख			

११. वहाल विटौरी सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सम्पतिहरु	इकाइ	परिमाण	दर
क	भवन तथा कोठाहरु			
ख	सार्वजनिक जग्गा			

१२. पालिकाले निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापन गरेका सेवा

क्र.सं.	सेवाहरु	उपलब्ध गराइएका स्थान वा क्षेत्र	इकाइ र परिमाण	सेवा शुल्कको सम्भावना छ/छैन	हालको अवस्था (आय)
१	फोहोरमैला व्यवस्थापन				
२	स्थानीय खानेपानी				
३	विजुली				
४	धारा				
५	अतिथि गृह				
६	धर्मशाला				
७	पुस्तकालय				
८	सभागृह				
९	ढल निकास				
१०	सडक वृत्ति				

११	सार्वजनिक शौचालय				
१२	पार्क				
१३	पौडी पोखरी				
१४	व्यायमशाला				
१५	पर्यटकीय स्थल				
१६	हाटवजार				
१७	पशुवधशाला				
१८	शवदह गृह				
१९	बसपार्क				
२०	अन्य पार्किङ क्षेत्र				
	जम्मा				

अनुसुची २
अभिमुखीकरणका केही दृष्यहरु

कार्यशाला गोष्ठीका केही दृष्यहरु

अनुसुची ३
कार्यक्रममा सहभागीहरूको उपस्थिति विवरण

आज मिति २०७९/१२/२४ र २५ गते २ दिन बस बहादुर नगरपालिकामा गृहस्थ सुधार कार्ययोजना तर्जुमा अभिमुखीकरण तथा कार्यतालिका बस बसपालिकाका नगर-उपमुख श्री बालकृष्ण शर्माको अध्यक्षतामा, नगर प्रमुख श्री राम बहादुर प्रधानको प्रतीपक्षतामा देहाव प्रयोगिको उपस्थितिमा भन्ने सञ्चालन गरियो।

उपस्थिति:

क्र.सं.	नामधर	पद	हस्ताक्षर	
			१२/२४/२०७९	१२/२५/२०७९
१	बसपदा, श्री बाल कृष्ण शर्मा	नगर उपप्रमुख		
२	प्रमुख अतिथि, श्री राम बहादुर प्रधान	नगर प्रमुख		
३	श्री लेखनाथ शर्मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
४	श्री कपिल बहादुर खत्री	बडाध्यक्ष		
५	श्री कृष्ण बहादुर बस्ती	बडाध्यक्ष		
६	श्री रामेश्वर खडक	बडाध्यक्ष		
७	श्री राम बहादुर राव	बडाध्यक्ष		
८	श्री दुर्गा प्रसाद पोखरेल	बडाध्यक्ष		
९	श्री दिक्कर देवकोटा	बडाध्यक्ष		
१०	श्री सोबराज शिवाजी	बडाध्यक्ष		
११	श्री दिनेश आचार्य	बडाध्यक्ष		
१२	श्री दिल बहादुर राना	बडाध्यक्ष		
१३	श्री लेखनाथ राव शर्मा	बडाध्यक्ष		
१४	श्री देवका पोखरेल	कार्यपालिका सदस्य		
१५	श्री सीमा देवि शर्मा	कार्यपालिका सदस्य		
१६	श्री शारदा आचार्य	कार्यपालिका सदस्य		
१७	श्री दुर्गा देवी शर्मा	कार्यपालिका सदस्य		
१८	श्री मया देवी शर्मा	कार्यपालिका सदस्य		
१९	श्री सोहन कुमार	कार्यपालिका सदस्य		
२०	श्री राम बहादुर बुजेल शर्मा	कार्यपालिका सदस्य		
२१	श्री धनेश्वर कुमान	कार्यपालिका सदस्य		

22	श्री वि.के. मारवा	सहजकर्ता		
23	श्री गणुचणु कपिलरौ	सहजकर्ता		
24	श्री महेन्द्र प्रसाद इरान			
25	श्री विष्णु शर्मा	गणेश प्रसाद		
26	मुक्ति प्र. महराज	राजेश प्रसाद		
27	प्रतिभा सिन्हा	रमेश-कौश-एल		
28	सुनिता ज्योतिष	वसुदेव प्रसाद		
29	जीता लाला के पीडेल	लाला प्रसाद 6 नं.		
30	अविना आर्य	" " 4 नं		
31	सुनीता प्रसाद	लाला प्रसाद प्रसाद		
32	सुनीता प्रसाद	गणेश प्रसाद		
33	विजया लक्ष्मी शर्मा	गणेश प्रसाद प्रसाद		
34	विजया लक्ष्मी शर्मा	गणेश प्रसाद प्रसाद		
35	पद्मा प्रसाद	गणेश प्रसाद		
36	विजया लक्ष्मी शर्मा	गणेश प्रसाद प्रसाद		
37	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
38	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
39	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
40	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
41	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
42	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
43	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
44	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
45	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
46	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
47	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
48	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
49	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		
50	गणेश प्रसाद महराज	गणेश प्रसाद प्रसाद		

1	सुनीता प्रसाद	पत्रकार	गणेश प्रसाद	गणेश प्रसाद
2	अविना प्रसाद	पत्रकार	गणेश प्रसाद	गणेश प्रसाद
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

अनुसुची ४
अभिमुखीकरण तथा कार्यशाला गोष्ठी कार्यतालिका

समय	कार्यक्रम	जिम्मेवारी
पहिलो दिन	राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी अभिमुखीकरण	
३० मिनेट	शुभारम्भ शत्र <ul style="list-style-type: none"> सभाध्यक्षको आसन ग्रहण प्रमुख अतिथी आसन ग्रहण कार्यक्रमको उद्देश्य सहित स्वागत मन्तव्य 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम अधिकृत उप प्रमुख, संयोजक, राजश्व परामर्श समिति प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> प्राविधिक सत्र सुरु परिचयात्मक कार्यक्रम स्थानीय सरकारको राजश्व अधिकार राजश्व परिचालनको वर्तमान अवस्था र यसका कारणहरु 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता
१ घण्टा	<ul style="list-style-type: none"> कर तथा गैर कर राजश्व सम्बन्धी परिचय राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजनाका विविध पक्ष राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजना तर्जुमा विधि, पद्धति र कार्ययोजनामा पालिकाको भूमिका 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता
	खाना वा खाजा सहित शत्र समापन	
दोश्रो दिन	राजश्व क्षेत्र सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठी	
१५ मिनेट	पहिलो दिनको सक्षिप्त समिक्षा	सहभागीहरुमध्येबाट एक जना पुरुष र एक जना महिला
१ घण्टा	पालिकाको राजश्व नीति, कार्यक्रम, आन्तरिक श्रोत परिचालनको वर्तमान अवस्था विश्लेषण प्रस्तुतिकरण र सम्बन्धी छलफल	
४५ मिनेट	समुह कार्य सम्बन्धी प्रस्तुतिकरण र समुह नेता सहित समुह विभाजन <ul style="list-style-type: none"> राजश्व सम्बन्धी कानूनी आधार, पालिकाको वर्तमान राजश्व अभ्यास र परिमार्जनका लागि कार्ययोजना तर्जुमा सम्बन्धी समुह कार्य कर तथा गैरकर राजश्व दरको समसामयिक समिक्षा र भावी कार्ययोजना सम्बन्धी समुह कार्य सम्पत्तीकर प्रणालीको आधार (घर र जग्गा) को मूल्यांकनका लागि न्युनतम मूल्य कायम गर्ने सम्बन्धी समुह कार्य राजश्व प्रशासनको वर्तमान अवस्थाको यथार्थपरक लेखाजोखा र सुधारका लागि कार्ययोजना सम्बन्धी समुह कार्य 	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता र सहभागीहरु
४५ मिनेट	समुह कार्य प्रस्तुतिकरण	<ul style="list-style-type: none"> परामर्शदाता र

	<ul style="list-style-type: none"> ● राजश्व सम्बन्धी कानूनी आधार र पालिकाको वर्तमान राजश्व अभ्यास र परिमार्जनका लागि कार्ययोजना सम्बन्धी समुह कार्य प्रस्तुतिकरण ● कर तथा गैरकर राजश्व दरको समसामयिक समिक्षा र भावी कार्ययोजना सम्बन्धी समुह कार्य प्रस्तुतिकरण ● सम्पत्तीकर प्रणालीको आधार (घर र जग्गा) को मूल्यांकनका लागि न्युनतम मूल्य कायम गर्ने सम्बन्धी समुह कार्य प्रस्तुतिकरण ● राजश्व प्रशासनको वर्तमान अवस्थाको यथार्थपरक लेखाजोखा र सुधारका लागि कार्ययोजना सम्बन्धी समुह कार्य प्रस्तुतिकरण 	सहभागीहरु
१५ मिनेट	<p>समापन शत्र</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सभाध्यक्षता ● मन्तव्य सहभागीहरु मध्येबाट पुरुष ● मन्तव्य सहभागीहरुमध्येबाट महिला <p>धन्यवाद सहित सभा विसर्जन</p>	

अनुसूची ५
शिवराज नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८०

प्रस्तावना: शिवराज नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २२८ को उपधारा (२) बमोजिम शिवराज नगरपालिकाको नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “शिवराज नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८०” रहेको छ ।
(२) यो ऐन २०८० साल श्रावण १ गतेदेखि शिवराज नगरपालिका क्षेत्रमा लागू हुनेछ ।

२. सम्पत्ति कर: नगरपालिका नगरपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूचि (१) बमोजिम एकिकृत सम्पत्ति कर (घर र घरले चर्चेको जग्गामा एकिकृत सम्पत्ति कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

३. भूमि कर (मालपोत) : नगरपालिका क्षेत्रभित्रका अन्य जग्गामा अनुसूचि (२) बमोजिम भूमि कर (मालपोत) लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

४. घर वहाल कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै आंशिक तवरले वहालमा दिएकोमा अनुसूचि (३) बमोजिम घर जग्गा वहाल कर लगाइने र असूल गरिनेछ ।

५. व्यवसाय कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा अनुसूचि (४) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

६. जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटी, वनकस, कवाडी माल र प्रचलित कानूनले निषेध गरिएको जीवजन्तु वाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छाला जस्ता बस्तुको व्यवसायिक कारोवार गरेवापत अनुसूचि (५) बमोजिमको कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।

७. सवारी साधन कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र दर्ता भएका सवारी साधनमा अनुसूचि (६) बमोजिम सवारी साधन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।

८. विज्ञापन कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसूचि (७) बमोजिम विज्ञापन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।

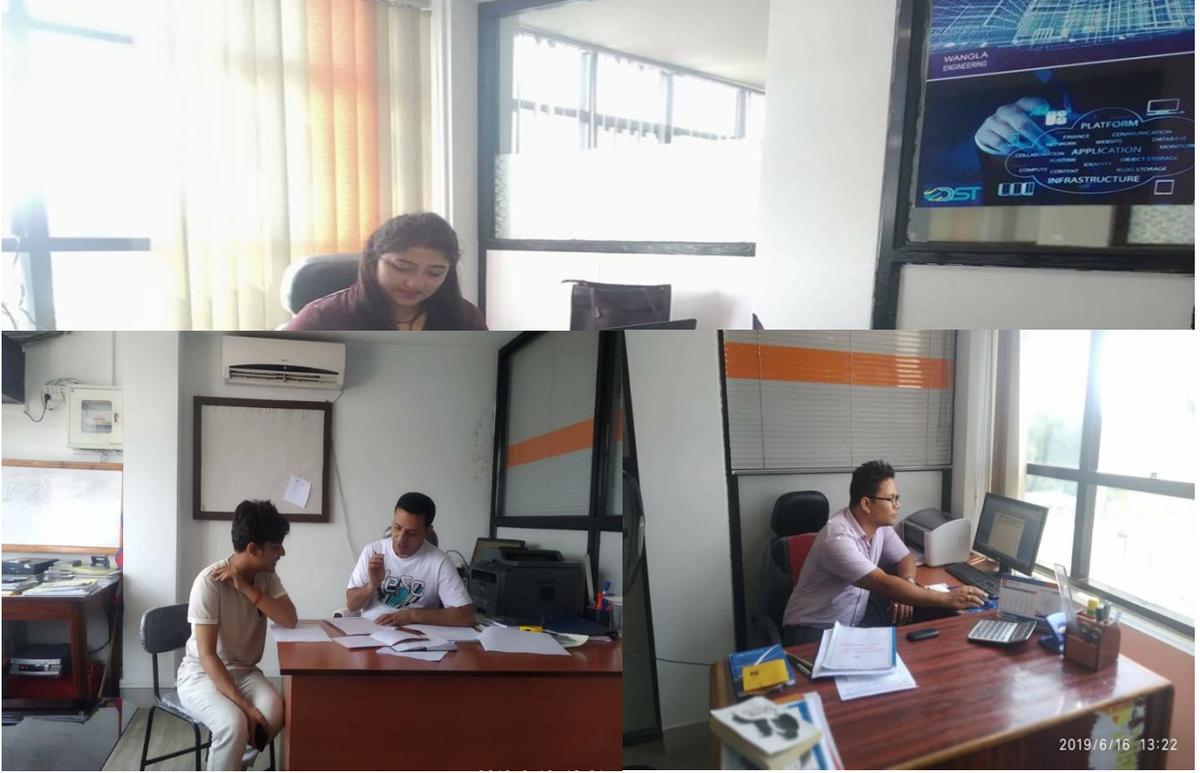
९. मनोरन्जन कर: नगरपालिका क्षेत्रभित्र हुने मनोरन्जन व्यवसाय सेवामा अनुसूचि (८) बमोजिम मनोरन्जन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।

१०. **बहाल बिटौरी शुल्क:**नगरपालिका क्षेत्रभित्र नगरपालिका आफुले निर्माण, रेखदेख वा संचालन गरेको हाटबजार, अन्य संरचना वा अन्य व्यक्ति संघसंस्थाको उपभोगमा रहेको तर स्वामित्व नभएका जमिन **अनुसूचि (९)** मा उल्लेख भए अनुसार बहाल बिटौरी शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
११. **पार्किङ शुल्क:**नगरपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराए वापत **अनुसूचि (१०)**बमोजिम पार्किङ शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१२. **ट्रेकिङ, कोयोकिङ, क्यानोइङ, बन्जी जम्पिङ, जिपफ्लायर र्याफ्टिङ शुल्क :**नगरपालिका आफ्नो क्षेत्रभित्र ट्रेकिङ, कार्याकिङ, क्यानोइङ, बन्जी जम्पिङ, जिपफ्लायर र याफ्टीङ सेवा वा व्यवसाय संचालन गरेवारत **अनुसूचि (११)**बमोजिमको शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१३. **सेवा शुल्क, दस्तुर दण्ड जरिवाना:**नगरपालिकाले निर्माण, संचालन वा व्यवस्थापन गरेका **अनुसूचि (१२)** मा उल्लिखित स्थानीय पूर्वाधार र उपलब्ध गराइएको सेवामा सेवाग्राहीबाट सोही अनुसूचिमा व्यवस्था भए अनुसार शुल्क, दस्तुर, नगरपालिकाबाट लागु भए गरेका नीति, कानूनको उलंघनमा कानून बमोजिम दण्ड जरिवाना लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१४. **पर्यटनशुल्क:**नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्ने पर्यटकहरुबाट **अनुसूची १३** मा उल्लेखित दरमा पर्यटन शुल्क लगाईने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।
१५. **कर छुट:** यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई कुनै पनि किसिमको कर छुट दिईने छैन ।
१६. **कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धि कार्यविधि:** यो ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धी कार्यविधि नगरपालिकाले तोके अनुसार हुने छ ।

अनुसुची ६
परामर्शदाता संस्था र संलग्न विज्ञहरु सम्बन्धी संक्षिप्त जानकारी

कम्पनी प्रोफाइल

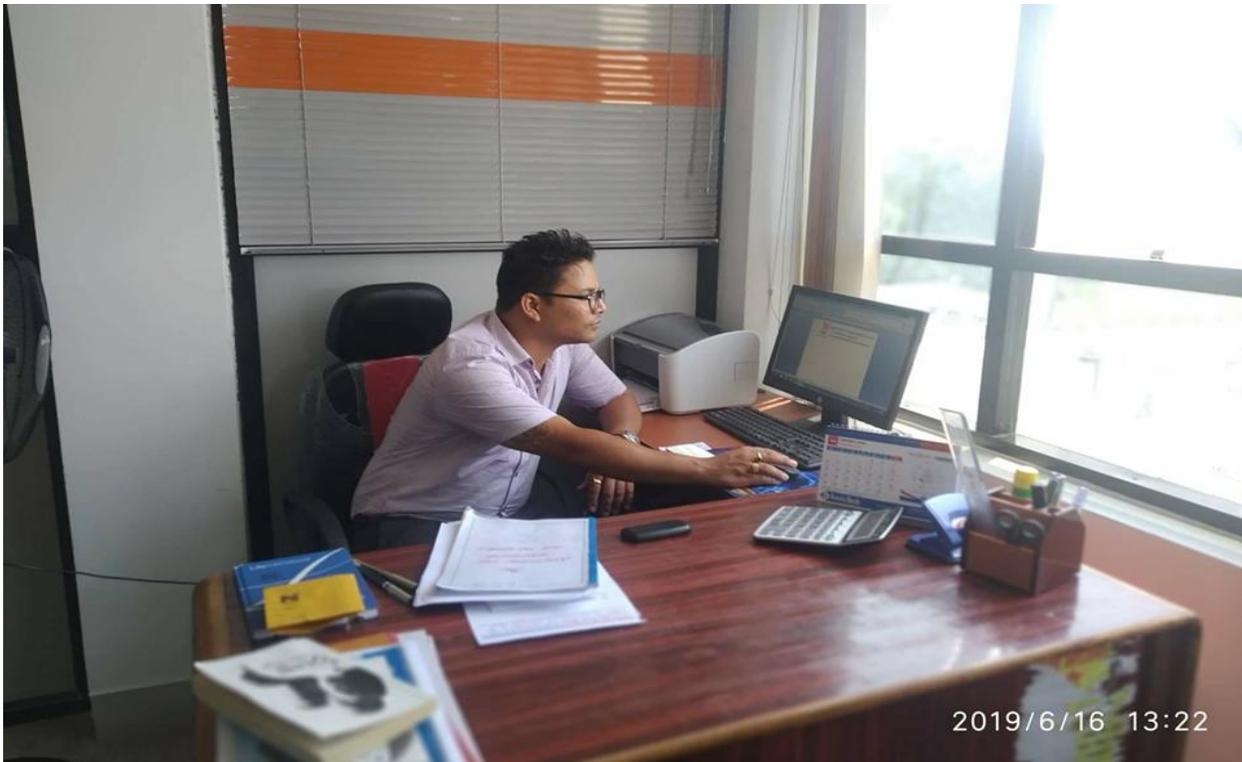
अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेस प्रा.लि

अलाना इन्टरनेशनल सर्भिसेस प्रा.ली
थापागाउँ ,काठमाण्डौ
फोन नं : ०१-४४४४०९१ -९८५१२०६०९१

१. परिचय

अलाना इन्टरनेशनल सर्विसेस प्रा.लि काठमाण्डौ स्थित थापाँ गाउँमा रहेको सेवा परामर्शदाता सस्था हो । २०७६ सालमा स्थापना भएको यो संस्थाले सरकारी क्षेत्रमा धेरै काम गर्दै आएको छ । स्थानिय तहमा योजनाहरु बनाउने , सडक भवन पुल ल्याण्डफिल साईडहरुको विस्तृत आयोजना तयार गर्ने ।प्रारम्भिक बातावरणिय परिक्षणको कामहरु गर्नको साथै स्थानिय तहमा तालिमहरु संचालन गर्ने सम्बन्धि कार्यहरु गर्दछ । सेवा प्रवाह गर्नुको साथै यस संस्थाले इन्जिनियरिड उपकरणमा समेत आवश्यकता अनुसार लगानी गर्ने गरेको छ ।

२. कम्पनीको उदेश्य तथा लक्ष्यहरु

ग्राहकहरुको सन्तुष्टिलाई प्राथमिकतामा राखेर सेवा प्रवाहलाई उत्कृष्ट बनाउनु को साथै कुनै पनि कार्य गर्दा दोस्रो पक्षसंग सल्लाह सुभाब लिएर कार्य गर्नु नै यस कम्पनीको उदेश्य हो । त्यसैले यस संस्थाले नाफाको स्थरलाई औसत भन्दा कम हुने अपेक्षा गर्दछ । कार्यको शिलशिलामा दोस्रो पक्षबाट आउने सल्लाह सुभाब साथै सहयोगलाई साथै कम्पनीले गर्ने कार्य प्रतिको लागत शिलताले नै कुनै पनि कार्यको राम्रो नतिजा आउछ भन्ने कुरामा यस संस्थाले विश्वास गर्दछ । दोस्रो पक्षले अपेक्षा गरेभन्दा गुणस्तरिय सेवाहरु प्रदान गर्नु , दिर्घकालिन सम्बन्ध राख्नु यसका मुख्य लक्ष्य हरु हुन ।

३. उपकरण

टोटल स्टेसन, GIZ म्यापिड, माटो परिक्षण सम्बन्धी उपकरण लगायत कार्यालयको लागि आवश्यक कम्प्युटर ल्यापटप कलर तथा साधा प्रिन्टरहरु यस संस्था संग आवश्यकता अनुसार रहेको छन् । काम समयमै गर्नको लागि हिडडेल गर्न यो संस्था संग चारपाग्रे सवारी साधन २ वटा तथा दुँ पाग्रे सवारी साधन ६ वटा गरि जम्मा आठ वटा सवारि साधन रहेका छन् ।

४. अनुभव

हाल सम्म करिब १२० स्थानिय निकायको योजना बनाउने ,DPR तयार गर्ने, IEE गर्ने देखि विभिन्न किसिममा तालिमहरु गर्ने अनुभव यो संस्था संग रहेको छ । भुगोलको हिसाबले कर्णालि प्रदेश देखि मधेश प्रदेशमा रहेको स्थानिय निकायमा काम गरेको अनुभव यस संस्था संग रहेको छ ।

५. बिज्ञहरुको टोली

लामो समय नेपाल सरकारको सेवा गरि निवृत्त भएका बिभिन्न क्षेत्रका बिज्ञहरुको साथै स्थानिय तहमा कार्य अनुभव भएका बिज्ञहरुको परामर्शमा यो संस्थाले आफ्नो (Project) हरुलाई कार्यान्वयन गर्ने गर्दछ। अनुभवी बिज्ञहरुको परामर्शमा गरिएको Project हरुको नतिजा उपलब्ध मुलक हुन्छ, भन्ने कुरामा यस संस्थाले विश्वास गर्दछ।

६. कर्मचारी सयन्त्र

यस संस्थाको दैनिकी काम कारवाहीको लागि १२ जना कर्मचारी रहेका छन्। प्रस्ताव लेखन, बजार व्यवस्थापन, आर्थिक कार्य व्यवस्थापन, सर्वे सम्पर्क व्यक्ति लगायत का कार्यहरुको लागि यस संस्थाले छुट्टाछुट्टै कर्मचारी राखेको छ। जसले गर्दा Project हरु समयमै सम्पन्न हुने गरेका छन्।

कार्यालयमा काम गर्ने कर्मचारीहरु

७. कार्यालय उपकरण

सि नं	विवरण	आकार / क्षमता	लागत	अवस्था	मात्रा
१	स्याटेलाइट L510-S455 ल्यापटप Intel Core 2 Duo, 2GHz	२ जीबी Ram 320GBHD	६२.००	उत्कृष्ट	९
२	Toshiba L510-P4019 ल्यापटप 2GB RAM, 320GB HD	२ जीबी Ram 320GB HD	१५०.०००	उत्कृष्ट	६
३.	जेरोक्स A3 लेजर प्रिन्टर र फोटोकपी	१२८ एमबी मेमोरी		उत्कृष्ट	६

मिटिङ हल

द. कार्यालयका सवारी साधन

सि.नं	विवरण	अवस्था	मात्रा
१	महिन्द्रा जीप	राम्रो	१
२	हुन्डही कार	राम्रो	१
३	पल्सर बाइक	राम्रो	१
४	एभेन्जर बाइक	राम्रो	१
५	प्लेजर स्कुटर	राम्रो	२
६	स्पेल्डर बाइक	उत्कृष्ट	२
७	डिसकभर बाइक	उत्कृष्ट	२

विशेषज्ञहरूको टोली

शीला खनाल	प्रवन्धक
उदय भट्टराई	प्रशासक
शुभ अर्याल	मार्केटिङ म्यानेजर
सुलभ भण्डारी	मार्केटिङ अफिसर
भरत आचार्य	डीपीआर एक्सपर्ट (सिभिल)
निता खरेल	वरिष्ठ सचिव
सिर्जना भण्डारी	लेखा शाखा
विरकृष्ण महर्जन	शहरी विकास विज्ञ
मन्दुबाबु अधिकारी	अर्थशास्त्री
सम्झना आचार्य	आर्किटेक्ट इन्जिनियर
ज्योतिष लोहनी	आर्किटेक्ट इन्जिनियर
राम बहादुर थापा	सिभिल इन्जिनियर
आशिष तिमिल्सिना	सिभिल इन्जिनियर
आमोद मणि ज्वाली	सिभिल इन्जिनियर
निवेश आचार्य	सफ्टवेयर इन्जिनियर
शिव प्रसाद घिमिरे	सफ्टवेयर इन्जिनियर
विवेक दर्शन श्रेष्ठ	सफ्टवेयर इन्जिनियर
बिकाश अधिकारी	वातावरण ईन्जिनियर
रोजिना केसी	वातावरण ईन्जिनियर
चिरन्जीवी आचार्य	सर्वेयर इन्जिनियर
प्रेजु राज भण्डारी	स्ट्रक्चरल इन्जिनियर
राजेश महत	जियोलोजिस्ट इन्जिनियर
सुनिल लम्साल	जियो प्राविधिक इन्जिनियर
सन्जीव जिम्बा	चालक

धन्यवाद

संगठनको मुख्य कार्य क्षेत्रहरू

१. गाउँपालिका र नगरपालिका प्रोफाइल
२. गाउँपालिका र नगरपालिका आवधिक योजना (गाउँ रनगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा)
३. राजस्व सुधार कार्य योजना निर्माण।
४. क्षमता विकास योजनाको निर्माण
५. राजस्व अध्ययन (राजस्व सम्भावित अध्ययन)
६. गाउँपालिका र नगरपालिकाको ओडी योजना (संगठनात्मक विकास योजना)
७. कृषि पर्यटन गुरु योजना (कृषि पर्यटन गुरु योजना)
८. जिल्ला/नगरपालिका/गाउँपालिका यातायात योजना गुरुयोजना
९. जिल्ला / नगरपालिका र गाउँ यातायात गुरु योजना)
१०. वृत्तचित्र निर्माण (डकुमेन्ट्री उत्पादन र प्रसारण)
११. विज्ञापन प्रकाशन (विज्ञापन प्रकाशन र प्रसारण)
१२. भवनको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR)
१३. सडकको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR)
१४. कानून द्वारा निर्माण
१५. माटो परीक्षण
१६. प्रशिक्षण (विभिन्न प्रकारका शैक्षिक प्रशिक्षण)
१७. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण)
१८. क्षमता विकास योजना)
१९. सम्भावना अध्ययन)
२०. अध्ययन, अनुसन्धान, योजना तर्जुमा
२१. प्रस्तावना लेखन लगायत प्रतिवेदन तयारी)
२२. पर्यटन गुरुयोजना)
२३. सामाजिक परीक्षण)
२४. विभिन्न कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार
२५. सम्पूर्ण इन्जिनियरिङ सम्बन्धि सम्पूर्ण कार्यहरू
२६. सिसि क्यामरा, सफ्टवेयर तथा सोलार जडान

- २७ सकारात्मक सोच तथा नेतृत्व विकास तालिम
- २८ महिला अधिकार तथा नेतृत्व विकास तालिम
- २९ शुसासन सम्बन्धी तालिम
- ३० विभिन्न प्रकारका सफ्टवेयर जडान तथा इन्सटलेसन

● विज्ञहरुको विवरण

१. बिर कृष्ण महर्जन (B.K. Maharjan): लामो समय देखि शहरी योजना तथा स्थानिय सुशासन विज्ञको रुपमा करिब ६०-७० स्थानिय निकायमा कार्य सम्पन्नको अनुभव प्राप्त ।
२. मन्दुबाबु अधिकारी : क्षेत्रिय योजना तथा संस्थागत विकास विज्ञको रुपमा करिब ४५-५० स्थानिय निकायमा कार्य सम्पन्नको अनुभव प्राप्त ।
३. सूर्य अर्याल: बजार प्रमुख तथा सहजकर्ता (सेवा प्रदायक संस्था)